

**T.C.
ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
RESİM ANASANAT DALI**

FİĞÜRATİF HEYKELDE İFADE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Güven ATEŞ

ŞIRNAK, 2024

T.C.
ŞIRNAKÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
RESİM ANASANAT DALI

FİĞÜRATİF HEYKELDE İFADE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Güven ATEŞ

Danışman

Doç. Dr. Abidin Müslüm BAYSAL

ŞIRNAK, 2024

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu tez çalışmasının Şırnak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırlandığını, bu tez çalışmasında yer alan tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik kurallara uygun olarak elde edildiğini ve sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca, bahse konu bu kural ve ilkelerin gerektirdiği üzere, bu çalışmada özgün olmayan tüm bilimsel içerikleri kurallara uygun biçimde alıntılıyıp kaynak gösterdiğimi beyan ederim. Beyanımınla çelişen herhangi bir delil bulunduğu takdirde tüm sorumluluğu üstleneceğimi kabul ederim.

Güven ATEŞ

TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK

“Figüratif Heykelde İfade” adlı Yüksek Lisans Tezi, Şırnak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Güven ATEŞ

Danışman

Doç. Dr. Abidin Müslüm BAYSAL

Resim Ana Sanat Dalı Başkanı

Doç. Dr. Abidin Müslüm BAYSAL

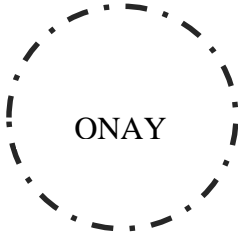
KABUL VE ONAY

Doç. Dr. Abidin Müslüm BAYSAL danışmanlığında **Güven ATEŞ** tarafından hazırlanan “**Figüratif Heykelde İfade**” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Şırnak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Resim** Ana Sanat Dalı’nda **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı ve Soyadı	İmza
Jüri Başkanı	Doç. Dr. Abidin Müslüm BAYSAL	
Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Aligholi Mardani	
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Mehmet Göktepe	

Savunma Tarihi: 17/01/ 2024

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun/....tarih ve..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü
Doç. Dr. İbrahim HÜSEYİNİ

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 1. Bizon figürü, Alta mira, Paleolitik dönemi, mağara sanatı.....	3
Görsel 2. Göbekli tepe, Şanlıurfa, Türkiye.....	3
Görsel 3. Stonehenge, anıtı, Neolitik dönem, İngiltere,Salisbury,Londra.....	4
Görsel 4. Auguste Rodin, calais burgherleri, 1884'ten 1895'e, bronz, Hirshhorn heykel bahçesi, Washington Dc, Amerika.....	4
Görsel 5. Marcel Duchamp, 1917, Çeşme, San Francisco Modern sanat müzesi, Abd.	5
Görsel 6. Evlilik- sözleşmesi Sümer.....	7
Görsel 7. Anadolu uygarlıkları ana tanrıça -Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Ankara, Türkiye.....	7
Görsel 8. Kral II. Sargon'un Asur'daki Dur Sharrukin'deki sarayının duvarındaki rölyef, k kapısı, yak. MÖ 713–716,Louvre Müzesi, Paris, Fransa.....	10
Görsel 9. Hammurabi, Babil MÖ 1793 dolayları ile 1751, 225x79 cm , Louvre müzesi,Paris,Fransa.....	10
Görsel 10. Gudea Heykeli, Neo-Sümer dönemi, MÖ 2090 49x21,5 cm, Metropolitan Sanat Müzesi, New York, Amerika.....	11
Görsel 11. Sakkara'daki mastabaFaraoun'un kuzeybatı köşesi, Mısır.....	14
Görsel 12. Keops piramidi, Taş, Kahire, Mısır.....	14
Görsel 13. Ramsis, Asvan Valiliği, Mısır.....	15
Görsel 14. Luxor, Mısır'daki Pylondes Luxor-Tempels.....	15
Görsel 15. Aslanlı Kapı, Hattuşa, Hisar, Hattuşaş Milli Park, Boğazkale, Çorum Türkiye.....	16
Görsel 16. Genç Memnon' II. Ramesses'in devasa büstü (MÖ 1250),Kahire,Mısır.....	17
Görsel 17. Kleovis ve Viton, Yunanistan, Delphi arkeoloji müzesi.....	18
Görsel 18. Myron,Discobolos, Roma dönemi,bronz, MS 2. Yüzyıl ,British müzesi, Londra, İngiltere.....	19
Görsel 19. Artemis Heykelleri (ortadaki selçuk müzesi, diğeri ikisi Antalya müzesi).....	19

Görsel 20. Varvakeion' Athena, Roma dönemi, mermer, MS 3. yüzyıl, Ulusal arkeoloji müzesi, Yunanistan.	23
Görsel 21. Efes Tapınağı, Selçuk, İzmir, Türkiye.	23
Görsel 22. Michelangelo Buonarroti, rönesans dönemi, 17,5 m, 1501-04, David, mermer, Floransa akademi galerisi, İtalya.....	26
Görsel 23. Musa'nın Hükümü -1513-1515 235. Cm, mermer, rönesans dönemi, San Pietro kilisesi, Roma, İtalya.....	27
Görsel 24. Michelangelo Buonarroti, 1498-99, Mermer, rönesans dönemi, San Pietro kilisesi, Roma, İtalya.....	28
Görsel 25. Auguste Rodin,düşünen adam, 1904 ,bronz, Rodin müzesi, Paris, Fransa.	29
Görsel 26. Düşünen Adam 1882 (alçı), 1904 (bronz) heykel Rodin müzesi, Paris	33
Görsel 27. Rodin,Balzac heykeli, bornoz, raspail bulvarı, Paris ,Fransa.	34
Görsel 28. Alberto Giacometti atölyesi.	35
Görsel 29. Köpek, Bornoz, Alberto Giacometti, 1951.	35
Görsel 30. Uzun ince baş – Alberto Giacometti, boronz,1955.	37
Görsel 31. Alberto Giacometti, yürüyen adam, boronz, 1961.	38
Görsel 32. Yatan figür, Henry Moore, 1935-36,karaağaç,uzunluk:93.3 cm, Albright Knox Art Gallery,Buffalo,NY,Room of Contemporary Art	40
Görsel 33. Henry Moor,aile grubu, boronz,1944.....	43
Görsel 34. Henry Moore, 'iki form', 1934,demir taş, yükseklik:18,4 cm, özel koleksiyon. 45	
Görsel 35. Henry Moore, Meryem ve çocuk,horton taşı,149 cm ,St.Matthew Kilisesi,Northampton.	49
Görsel 36. Henry Moore tüp barınak perspektifi kâğıt üzerinde grafit, mürekkep, balmumu ve sulu boya 47,7 x 43,2 cm, 1941,Londra.	51
Görsel 37. Güven Ateş ,kitle ı (polyester döküm), 120x 60x35 cm ,1996.	52
Görsel 38. Güven Ateş, kitle ıı (polyester döküm) ,120x 60x35 cm, 1998.	53
Görsel 39. Güven Ateş Kitle II detay (polyester döküm).	53

Görsel 40. Güven Ateş, ustalara saygı serisi, (Aguste Roden),80x 35x25cm, (taş, alçı) 2023.

..... 54

Görsel 41. Güven Ateş, ustalara saygı serisi, (Alberto Giacometti),80x 35x25 cm, (taş, alçı),
2023..... 54

ÖZET

FIGÜRATİF HEYKELDE İFADE

ATEŞ, Güven
Yüksek Lisans, Resim Bölümü
Danışman: Doç. Dr. Abidin Müslüm BAYSAL
Ocak 2024, 60 sayfa

İnsanoğlunun varoluşu, mağara duvar resimlerinden bugüne sanatsal eylemlilik içerisinde şekillenmiştir. Bu süreç yerleşik hayata geçilmesi ile başlayıp günümüze kadar devam etmiştir. Yaşanılan her dönem kendi kültürel ve sosyal koşullar içerisinde ortaya çıkan yaratım süreçlerinde meydana gelmiştir. Bu sanatsal eylemler her dönemin kendi öznel koşulları içerisinde oluşmuşlardır. Yerleşik hayata geçildiğinde, avlanma, barınma ve daha Sonraları tapınma ve büyü amaçlı yaptıkları insan figürleri ile ilk dönemler için primitif bir tarzda doğayı ve insanı taklit eden figürler yapmışlardır. Zamanla birçok aşamalardan geçilerek modern Çağa kadar çok büyük gelişmeler gösterilmiştir. Orta Çağ'dan modern Çağın başlangıcına kadar insan figürü ideal anatomik taklitçiliğin doruğuna ulaşmıştır ve din konusu bu zamana kadar etkin olarak hâkimiyetini sürdürmüştür. Sanat bu zamana kadar Dinler ve iktidarlar tarafından finanse edilmiştir.

Bu yüzden üretim yapan sanatçılar fazla ön plana çıkmamışlardır. Rönesans döneminde yani 14 ve 17 yüzyıllarda sanatçı inisiyatif kullanıp taklit ve din kaygısı dışında bireysel tavır sergileyip klasik sanatın hegemonyasına son vermiştir heykel sanatında bu devrimci tavrın öncüsü Aguste Roden'dir. Sanayi devrimi sonrasında, burjuvazinin sınıf hâkimiyeti ile birlikte sanat koleksiyonculuğunun oluşması sanat ve sanatçıya kapitalist bir yaklaşımla sanat ürününü; bir nevi ticari bir meta haline getirmiştir. Modern çağda sanatçı özgür bir birey olarak kişisel tavrını sanata yansıtarak kendi duygusal dünyasını ve hayata karşı konumlandığı siyasi ve sanatsal bakış açısını yarattığı çalışmasında yansıtma olanağına sahip olmuştur.

İnsanlık tarihi boyunca, sanat ürünü kendi dönemin her anlamdaki belleğini oluşturmuş ve sonraki kuşaklara aktarılması için çok ciddi bir belge niteliği taşımıştır. Antik çağdan günümüze kadar ki sanatsal üretim sürecine baktığımızda Sanatçı bireyin öncelikli kaygısının kendini ifade edebilme gayreti içerisinde olduğunu net bir şekilde görmekteyiz.

Anahtar kelimeler: Heykel, İfade, Sanat

ABSTRACT

EXPRESSION IN FIGURATIVE SCULPTURE

ATEŞ, Güven

Master of Arts, Department of Painting

Supervisor: Assoc. Prof. Abidin Müslüm BAYSAL

January 2024, 60 pages

Human existence has been shaped from cave murals to contemporary artistic activism. This process continues from implementation to completion. What is experienced emerges in the resulting pieces that emerge within the cultural and social conditions of the period. These artistic actions were formed within the subjective conditions of each period. When settled life began, they made human figures for hunting, sheltering, and later for worship and magic, and in the early periods, they made figures imitating nature and humans in a primitive style. Over time, many stages have been passed and great developments have been made until the modern age. From the Middle Ages to the beginning of the modern Age, the human figure reached the peak of ideal anatomical imitation, and the subject of religion continued its effective dominance until this time. Until now, art has been financed by religions and governments.

That's why the artists who produce have not come to the fore. During the Renaissance period, that is, in the 14th and 17th centuries, the artist took the initiative and exhibited an individual attitude outside of imitation and religious concerns, putting an end to the hegemony of classical art. The pioneer of this revolutionary attitude in sculpture is Auguste Roden. After the industrial revolution, the formation of art collecting together with the class domination of the bourgeoisie; art product with a capitalist approach to art and artists; has turned it into a kind of commercial commodity. In the modern era, the artist, as a free individual, has had the opportunity to reflect his personal attitude into art, his emotional world and his political and artistic perspective towards life in his work.

Throughout human history, the work of art has formed the memory of its period in every sense and has served as a very serious document to be passed on to the next generations. When we look at the artistic production process from ancient times to the present day, we clearly see that the primary concern of the artist is to express himself.

Keywords: Statue, Expression, Art

GİRİŞ

Birey varoluş süreci ile birlikte kendini ifade etmek gereği duymuştur, yaşadığı dönemlerin koşulları ve hayatını sürdürebilmek için verdiği mücadele ona birtakım yaratımlar sağlamıştır. Bu yaratımların oluşturduğu deneyim sezgi ve birikimler zamanla değişik malzemeler kullanarak dönemin koşulları doğrultusunda bir ifade etme aracına dönüşmüştür. Bu ifade biçimi zamanla değişim ve dönüşüm göstererek sanat dediğimiz kavrama dönüşmüştür. İlk insanlar vahşi doğanın sert ve acımasız koşulları karşısında korunabilme ve ihtiyaçlarına yanıt olmaları için kendilerine benzeyen şekiller veya avlayacakları hayvanların resimlerini yapmaya çalışmışlardır örn. (Görsel. 1 bizon altamira mağarası). Çoğunlukla taş ya da kil kullanılarak yapılan bu heykelcikler ve mağaraların duvarlarına çizdikleri av sahneleri çizimleri, zaman içerisinde işlevsel özellikler de barındırarak, anlam ve biçimleri genişleyerek sanat (resim ve heykel) olarak adlandırılmışlardır.

Yerleşik hayata geçen insanlar doğada vahşi hayvanlardan korunmak ve avlayacakları hayvanların resimlerini yaşadıkları mağaraların duvarlarına çizerek ilkel silahlarıyla onlara vuruşlar yaparak bir nevi büyü yapmışlardır. İnsan formunda yaptıkları heykelleri ise tapınmak için uzun zamanlar dinsel amaçlı kullanmıştır.

Bunun yanında insanın ortaya koyduğu her üretim onun doğa ile arasındaki mücadelenin ürünüdür. İlk insanlar uzun bir süre doğaya bağımlı yaşamış, avlanmak için doğal malzemeyi olduğu gibi kullanmıştır. Zaman içerisinde avlanacağı hayvanların çevikliği, büyüklüğü ve gücü karşısında gelişmiş av malzemelerine ihtiyaç duymuştur. Bu sebeple, ahşap kemik ve taş gibi doğadaki malzemeleri işlemeye başlaması, bunun için yontma, delme, oyma teknikleri geliştirmesi aynı zamanda heykel sanatının başlangıcı sayılabilir. Çünkü insanlar yeni geliştirdikleri teknikler ve aletler ile malzemeleri belirli bir forma sokma, boşluk verme vb. becerisini aynı oranda kazanmışlardır.

İnsanların ihtiyaçları çeşitlendikçe inanç sistemleri gelişmeye başlamış, inanç toplumsal yaşamda önemli bir yer edinmiştir. Dolayısıyla inanç sembollerini içeren çeşitli heykeller ortaya çıkmaya başlamıştır. İnsanlığın ilk ibadethanelerinden biri sayılan Göbekli Tepe'de görülen T biçimli kaya anıtlarında insan ve hayvan figürleri inanca dayalı heykel tarzının ilk ürünleri sayılabilir. Ayrıca Göbekli tepe heykellerine, boyutları açısından bakıldığında dünyada bilinen ilk anıt heykeller demek de mümkündür. İngiltere'de bulunan

Stonehenge heykelleri ise Göbekli tepe ile aynı inanç sistemine bağlı, ama daha erken dönemli inanç yapılarıdır.

Tek tanrılı dinler öncesinde Orta Doğu'da Arabistan yarımadasında. Akdeniz havzasında yani Mısır, Roma, Yunan uygarlıklarının yaşadıkları yerlerde tek tanrılı dönem öncesinde, tanrıları temsil eden heykellere bolca rastlanmaktadır. İlk Çağ'daki yaşam alanları, klasik heykel sanatının özgün örnekleriyle başyapıtlarıyla doludur.

Tek tanrılı dinler ile birlikte heykel sanatı, özellikle Orta Doğu'da, Anadolu'da hatta doğu Akdeniz'de duraklama dönemine girmiştir. Avrupa'da ise durum farklı gelişmiştir. Avrupa heykeli günümüze dek gerek üslup, gerek ise konu olarak çeşitlenerek günümüze kadar gelmiştir.

Heykel sanatındaki en büyük değişim, 19. yüzyıldan sonra yaşanmıştır. Heykelin işlevsel özelliği terk edilmiş, heykel çalışmaların teknik, içerik ve malzeme konusunda birçok zenginlik katılmıştır. Heykeltıraşlar, kişisel karakterler ortaya koyan özgün eserler meydana getirerek yaşadığı çağın sosyal, kültürel özelliklerini, öz eleştirel bakış açısıyla eserlerine aktarmışlardır.

Heykel sanatının vazgeçilmez ana teması olan insan anatomisi, yorumları da bu yeni ve etkileyici dönüşüm ve değişim dönemi yaşamıştır. Bu yenilikçi ve devrimci hareketin öncüsü Roden'dir. Roden, elitlemiş kutsal ve anıtsal heykel anlayışını yıkıp, izleyiciyle direkt temas kuran bir anlayışla yepyeni bir dönem başlatmıştır. Marcel Duchamp'ın endüstriyel bir ürünü, (Görsel. 5 Marcel Duchamp 1917 çeşme) heykelin malzemesi hâline getirmesiyle birlikte, geleneksel yaklaşımlar terk edilerek, modern sanat akımları ile arasındaki duvarlar yıkılmış, ifade olanakları zaman mekân kavramlarını çeşitlenmiş, gelişen teknoloji, sosyal ve politik yapı içerisinde yaratıcı ve yenilikçi sanatsal faaliyetlerin önü açılmıştır.

Yaşadığımız döneme kadar değişip dönüşerek süregelen gelen sanat anlayışı, temelinde kendine has çeşitli endişeler bulundurmaya devam ederken, anatomik kaygılar heykel sanatının ana konusu ya da imgesi olma özelliğini korumuştur. Aynı imge, farklı sanatçılar tarafından anlatım ve teknik olarak zenginleştirilerek özgün tarzlar oluşturmuştur. Sanatın başlangıcı olan ifade, her dönem başka baş boyutlar kazanarak yaşanan her dönemin koşullarına göre yeniden şekillenerek varlığını sürdürme gelmiştir. Figüratif heykelde uzam(üç boyut) ilişkisine taşınmış olan ifade, modern heykel sanatında insan anatomisinin yorumlanması ve o ana kadar, heykel sanatında, insan anatomisini ya da doğadaki

başka nesnelere merkeze alan anlayışın geçirmiş olduğu, değişim ve farklılaşmayı bu incelemenin temel iddiasını oluşturmaktadır.

Görsel 1. Bizon figürü, Alta Mira, Paleolitik dönemi, mağara sanatı.

Görsel 2. Göbekli Tepe, Şanlıurfa, Türkiye.

Görsel 3. Stonehenge, anıtı, Neolitik dönem, İngiltere,Salisbury,Londra.

Görsel 4. Auguste Rodin, calais burgherleri, 1884'ten 1895'e, bronz, Hirshhorn heykel bahçesi, Washington Dc, Amerika.

Görsel 5. Marcel Duchamp, 1917, Çeşme, San Francisco Modern sanat müzesi, Abd.

1. HEYKELİN TANIMI VE MODERN ÖNCESİ DÖNEMLER

1.1 Heykelin Tanımı ve Modern Öncesi Dönemler

1.1.2. Heykelin tanımı

İnsan, ayakları üzerine dikilerek, yürüyüp, ellerini ve kafasını kullanmaya başladığı andan itibaren yaşamını sürdürebilmek için sanatsal ve kültürel etkinliklerde bulunmuştur. Heykel aslında bu kültürel etkinliklerden sadece biridir. Bazı sanat tarihçilerine göre tapınak, ev eşyası, ilkel dönemlerde avcılıkta kullanılan yontulmuş silahlar bile sanat ürünü olarak sayılabilir. Örneğin Gombriche, “dillerin nasıl oluştuğunu kesin bir şekilde bilmediğimiz gibi sanatında nasıl oluştuğunu bilmiyoruz” der. Gombriche devamla, “tapınak, eşyası, ev aletleri, dokuma, heykel ve resimlerin yapılması gibi faaliyetleri sanat eylemi olarak kabul edersek, kâinatta sanatçıların olmadığı hiçbir topluluk yoktur eklemesinde bulunmaktadır (Akurgal, 2002).

Heykelin tanımına giriş sayılabilecek bu cümlelerden sonra kısa bir heykel tanımı yapabiliriz. Meydan Larousse’a göre; heykel, taş, ahşap, bronz, tunç, çamur ve alçı gibi maddelerden; eklenerek, yontularak, kalıba dökülerek yâda pişirilerek meydana getirilen sanat eseridir (Araz, 1969). Bu tanımı biraz genişletirsek heykel, herhangi bir malzemeden (kil, ahşap, taş, cam vb.) herhangi bir insan, hayvan ya da nesnenin üç boyutlu olarak inşa edilmesidir diyebiliriz. Usta heykeltıraş, Auguste Roden heykelin tanımını yaparken, “Heykel atmosferde girinti çıkıntı yaratma sanatıdır” diyerek tanımlar (Gobbrich, 1997). Heykel nedir sorgulamasını yaparken, Mehmet Yılmaz, ünlü heykeltıraş Auguste Roden’in bu alıntısına, heykel-uzam ilişkisine önemli bir vurgu yapmaktadır. Diğer bir deyişle heykel, varoluşunu boşluğa borçludur. Başka bir deyişle heykel, çeşitli nesne ve materyaller ile boşluğa biçim verme sanatıdır da denilebilir (Yılmaz, 1999).

Görsel 6. Evlilik- sözleşmesi Sümer

Görsel 7. Anadolu uygarlıkları ana tanrıça -Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Ankara, Türkiye .

Güneydoğu Toros dağ silsilesinden başlayarak güney yönüne doğru ilerleyen ve Basra'ya kadar olan Fırat ve Dicle nehirleri havzasına Mezopotamya adı verilmiştir. Mezopotamya'nın kelime anlamı; Yunanca "iki nehir arasındaki alan" demektir. Mezopotamya uygarlığı; (MÖ.4000) Sümer, Akad, Elam, Babil ve Asur gibi krallıklara ev sahipliği yapmış bereketli ve kadim bir coğrafyadır. Mezopotamya ovası verimli ve düz bir ova, rakım olarak alçak olduğu için bolca kerpiç yerleşim yerleri yapılmış ve yoğunluklu olarak kilden çömlekler yapılmıştır, ilk kez yazının Sümerler tarafından bulunması, kil

tabletlerin kullanımını yansira çömlekçiliğin ilk önemli eserlerini burada görmekteyiz. Pişmiş topraktan yapılmış silindir mühürler ve çivi yazısı kalıpları yansira, oymacılık tada sanatsal beceriler sergilenmiştir. Üzerinde soyutlama ve figüratif desenlerin işlendiği sert taşlar ve küçük boyutlu heykel örnekleri günümüze kadar ulaşmıştır. Figürlerin saç ve sakalları siyah katranla boyanmış, iri ve dik bakan şehla gözleri beyaz kabuğa yerleştirilmiş lacivert taş veya siyah kireç taşıyla yapılmıştır (Gobbrich, 1997)

Uçsuz bucaksız verimli bir ovadan oluştuğu için büyük kütle hâlinde taş bulmak zordur. Bu durumdan dolayı yontulan heykeller küçük boyutludur, çoğunlukla; Tanrı-kral, Tanrıça- kraliçe heykelleri yansira savaş, zafer ve güncel yaşamı betimleyen heykeller ve kabartmalarda yapılmıştır. Bu dönem heykellerinden günümüze bolca örnek ulaşmıştır. Heykellerdeki dini temalar Boris gibi dönemle ilgilenen birçok sanat eleştirmenin de ilgisini çekmiştir (Groys, 2014).

Mezopotamya heykelinde İnsanlar doğayı realist bir şekilde yansıtmamışlar, kendilerini daha iyi dile getirmek gayesi ile figürleri daha fazla sadeleştirmek için çaba sarf etmişlerdir. Bu sayede soyutlama konusunda güzel örnekler bu bölgede rastlayabiliriz. Örneğin bereket tanrısı İnanana Yunan heykelinde gördüğümüz kadın (Artemis) heykellerinden çok farklı olarak bereket kavramıyla soyutlanarak betimlenmiştir. Sembolik abartılar özellikle yapılmış, verimliliği, bereketi vurgulamak için tanrıçaların kalça ve memeleri büyük yapılmıştır.

Sembolik abartılar kullanılmakla birlikte, Mezopotamya heykelinde form bütün ve sağlamdır gereksiz detay etütleri görülmez. İfade en doğru ve en çarpıcı bir şekilde yansıtılır. Soyutlama eğilimlerine çokça rastlanır, Dini Tapınaklarda T Biçiminde, üzerinde birtakım hayvan ve insan kabartmalarının olduğu anıtsal, sembolik taş yontuları kutsal tapınmak ve ibadet etmek için kullanılmıştır. Yakın dönemde Şanlıurfa'da yapılan arkeolojik kazılarda ortaya çıkan Göbekli tepe ören yeri, (Neolitik dönemin başlangıcı olarak tarihlenmiştir) Mezopotamya sanatının en nadide örneği olarak sayabiliriz, aynı zamanda ilk dini tapınak olarak değerlendirilebilir. Bu dönemde yapılan heykeller, hareketsiz ve durağan özellikler taşımakla birlikte mekânla olan ilişkisi pek önemsenmezdi. Mezopotamyalılar realist görülen değil, hayali göz ile görülmeyeni yansıtmayı amaç edinmişti, yerdeki yâda göktekilerin varlık nedenlerini bilmedikleri ilk uygarlık olmaları, yeryüzündeki bu mevcut düzenin korunması gerektiği güdüsü ile korkarak büyü maksatlı heykeller yapmışlardır. Epeyce uzun zamanlar heykelin vazifesi, tanrıları ve kralları(siyasi ve dini idarecileri) betimlemek olmuştur. Bu sebepten mekân ve çevre ile Uyum'a fazla önem verilmemiştir.

1.2 Anadolu Uygarlıkları ve Mezopotamya Heykeli

Mezopotamya heykeli öncesi Anadolu heykeline kısa bir şekilde değinmekte fayda vardır. Anadolu medeniyetleri (Hitit, Babil, Sümer, Akad, Asur) sanatlarına baktığımızda, heykel sanatının çok yaygın olarak kullanıldığına tanık olmaktadır. Bu dönemde ifade aracı olarak heykel sanatının, önem arz ettiği görülür çünkü heykel üç boyutlu dokunulabilir somut bir nesne olmasından dolayı, güncel hayatın bir parçası gibi yakın hissedilir. Burada kutsal ve koruyucu kabul edilen tanrı heykelleri, simgesel olarak kullanılmıştır. Örneğin Hitit heykellerine baktığımızda, figür duruşlarının bir şema içerisinde olduğunu görürüz, ellerinde bir şey varmış gibi Karagöz - Hacivat figürlerine benzer şekilde, bir kolu paralel olarak öne uzanır diğer kol göğüs hizasında diyagonal bir şekildedir. Hitit kabartma ve heykellerinde anlatılan kişinin sosyal sınıfsal konumuna göre bulduruş farklılaşır. Tanrı-Kral, Tanrıça-Kraliçe heykel ve rölyeflerinde bu farklılıklar rahatlıkla görülebilir. Genellikle aynı görsel anlayış içerisinde olmalarına rağmen bu farklılıklar net bir şekilde görülür.

Ekrem Akurgal Anadolu heykelini anlatırken devamla:

Hititler; Mısır ve Mezopotamya'da olduğu gibi heykel ve kabartmalardaki figürleri realist olarak oldukları şekilde değil, zihinlerindeki düşündükleri gibi aktarmışlardır. MÖ 437-450 yıllarında Helenlerin natüralist betimleme yöntemini bulmalarına değin insanlar, kamera merceğinin gösterdiği görüntüyü değil, insanın organları, mantıklı oldukları kabul edilen tarafları ile betimlenmektedir. Figürlerde portre profilden, karşılık yüz ise tam cepheden, göğüs ve bedenin üst tarafı önden, bacaklar ise yandan tasvir ediliyordu. Bu tasvir şekli ilkellik ya da beceriksizlik değil, tam tersi idealist bir düşünce tarzıdır. Örneğin, Yazılıkayalardaki kadın figürlerini incelediğimizde, vücutlar komple profilden betimlenmişlerdir (Akurgal, 2002). Aynı şekilde Anadolu medeniyetlerinden Frigler kayaları ustaca yontarak heykeller ve kabartmalar yontmuşlardır. Ana Tanrıça Kibele'nin iki aslan arasında ayakta gösterildiği, Aslan kaya anıtı buna verilebilecek en iyi örnektir (Huntürk, 2011).

Görsel 8. Kral II. Sargon'un Asur'daki Dur Sharrukin'deki sarayının duvarındaki rölyef, k kapısı, yak. MÖ 713-716, Louvre Müzesi, Paris, Fransa.

Görsel 9. Hammurabi, Babil MÖ 1793 dolayları ile 1751, 225x79 cm , Louvre müzesi, Paris, Fransa.

Görsel 10. Gudea Heykeli, Neo-Sümer dönemi, MÖ 2090 49x21,5 cm, Metropolitan Sanat Müzesi, New York, Amerika.

1.3.Mısır Heykeli

M.Ö. (2649-1070) yıllarından günümüze yaklaşık 6 (altı) bin yıl önce, Nil nehri deltasında yer almakta olan vadide, on sekiz hanedanlıktan oluşan yeni bir uygarlık görülmeye başlamıştır (Tükel, 1997). Mısır uygarlığı hanedanlığın hüküm sürdüğü bir uygarlıktır. Mısır mimari ve heykel örnekleri bakımından, sanat tarihine çok önemli eserler bırakmıştır. Mitolojik, sosyal, sanatsal ve dinsel temada eserler üretmiş ve sanat ürünleri belli bir takım fonksiyonlara sahiptirler. Yüzlerce senelik zaman içerisinde bile görünüm olarak hiç değişim göstermemiştir Mısır sanatı, dördüncü sülale döneminden belirgin değişimi göstermiştir zaman içerisinde kalıplaşmış kısıtlamalardan sıyrılarak daha gelenekçi bir dile sahip olmuş ve insan anatomisini form olarak analiz edilmesinde daha sistematik kriterler kullanılmıştır (Akurgal, 2002).

Mısır uygarlığı araştırmalarının gelişimi, Napolyon'un (1788-1801) Mısır akını ile (seferiyle) alakalıdır. Napolyon, yanında 175 bilim insanı ile Mısır üzerinden Suriye'ye geçer, bu bilim insanların çoğu arkeolojik bulgularla ilgileniyorlardı. Daha önce özellikle İngilizlerin yaptığının bir benzerini Fransızlarda yapmaya başlamış, buldukları arkeolojik eserlerin büyük kısmını ülkelerine götürmüşlerdir. Mısır hiyeroglif dilinin Champollion tarafından çözülmesiyle Mısır araştırmaları çok ciddi bir gelişim göstermiştir. Mısır sanatı;

sanat tarihi, Mısır tarihi hata mısır siyaseti üzerine araştırmalar özellikle hierogliflerin çözümleniyle doruğa ulaşmıştır.

Mısır kùltürünün ürünleri, (Dolayısıyla Mısır Heykeli hayat ve ölüm kavramlarının etkileşiminden doğmuştur). Heykel sanatını ve Mimariyi kendi inanç biçimlerine göre şekillendirerek; ölümsüzlük ve sonsuzluk düşünceci ile sağlamlık kavramını ekleyerek geometrik bir anlayış kazanmıştır (Çakır, 2008). Mısır uygarlığının heykel anlayışı ölümsüzlük ve kutsallık anlayışı üzerine inşa edilmiştir, kral ve kraliçelerini ölümsüz kılmak uğruna paha biçilmez heykeller ve devasa mimari anıtlar olan piramitleri inşa ederken çok kıymetli bir kùltür mirası bırakmışlardır.

Mısır heykeli dediğimiz olguyu ve öncesini Mastaba, piramit, tapınak, obelisk olmak üzere dört temel alanda inceleyebiliriz.

Mastabalar: Antik Mısır uygarlığında, toprağa gömülen ölüer için, mezarın üstüne kurulan üst tarafı düz bir odacıktır. Mezarın yerini belirlemek için kullanılan bu odacık, aynı zamanda, ölen kişinin ruhu için dua edilebilecek ufak bir tapınak oluşturmak ve aynı zamanda ölen kişinin sağ iken yaptığı şeyleri anmak olarak düşünölebilir. Aynı zamanda Mastaba yapma, toprağa gömülen ölüünün zamanla rüzgâr, fırtına sonucu üzerinin açılmasını önlemek için pratik bir önlem olarak da düşünölmüş olabilir. Bu mastabalar için verilebilecek en iyi örnek; Firavun Zoser'in mimar-doktor Imhotep'e yaptırdığı çok sayıda (6) odacığı üst-üste koyarak yapılan mastabadır. "Zoser Piramidi" olarak da bilinen bu yapı Mastabadan piramite geçişi olarak da gösterilir (Wikipedia, 2023).

Piramitler: Mısır Piramitleri, Mısır'daki piramit şeklinde yapılan yapılardır. Mısır'da bu piramitlerin sayısı 100'den fazladır. Piramitlerin çok büyük bir kısmı Krallıklar dönemine (Eski Krallık- Orta Krallık) kadar hükümdarlık yapan firavunların mezarları olarak yapılmışlardır. Piramitlerin en eskisi, III. Hanedan zamanında yapılan, firavun Zoser Piramit'idir. Bu piramidi mimar İmhotep tarafından tasarlanmış ve etrafındaki bloklarla birlikte işlenmiş, büyük taş bloklarla inşa edilmiştir. Mısır Piramitleri; bilinen en eski işlenmiş blok taşlarla yapılmış olan en eski mimari yapılardır. Piramitlerin yapımında uzun süre çalışan ustalar ve ameleler bu piramitlerin yapım tekniklerini bildikleri için inşaat bittikten sonra katledilmişlerdir. Tarih boyunca yapılan en ihtişamlı ve büyük piramitler Gize piramitleridir. Dünyanın 7 Harikasından biri olan, Gize'deki en büyük piramit olan Keops Piramidi günümüze kadar ayakta kalmıştır (Wikipedia, 2023).

Tapınak: Yapıştırıcı malzeme (harç) kullanılmadan yontulmuş büyük taş bloklarını kendi ağırlıklarıyla üst-üste konularak inşa edilmiş mimari yapılardır. Dış görüntüleri gayet yalın, iç ve dış görünüşleri simetrik ve anıtsal eserlerdir. En çok bilinen ve popüler olan Luxor ve Kardak'taki tapınaklardır. Oldukça büyük ve basit planlı yapılardır. Tanrı heykelleri ve sfenkslerle bezenmiş bir geçitten tapınağa ulaşılır. Tapınağın içinde incelerken yükseklik etkisi veren taş sütunlar bulunur. Sütun başları papirüs ve lotus çiçeği deseni ile işlenmiştir. Sütun gövdelerinin bazıları kabartma (rölyef) lar ile bezenmiştir ve bombeli bir şekildedir. "Büyük Sfenks" diye bilinen "Gize Sfenksi", Kefren tarafından yaptırılmıştır. Bu sfenks aslan vücutlu bir firavun başıdır. Dayanıklılık, güç ve doğallık sütun ölçülerinde göstermektedir. Bu antik eser günümüze kadar ayakta kalabilmiş; 20 mt. Yüksekliğinde en devasa eserdir (Çakır, 2008).

Obelisk (Dikilitaş): Mısır Uygarlığının önemli bir anıtsal mimari elemanıdır obeliskler. Genellikle ikili şekilde, önemli dini tapınakların giriş kısmına dikilmişlerdir. Bu anıtsal yapıların süsleme özellikleri yansıra pratikte bir işlevleri yoktur. Yükseklikleri genellikle 15 ile 30 metre yüksekliklerinde olurdu. Obelisk RA'yı (güneş tanrısı) sembolize etmektedir. Firavun Akhenaten'in dini yeniliklerinin ardından, bir süre için Antenin ışınlarının katılmış şekli olduğunu kabul etmişler. Ayrıca tanrının obelisk 'in içinde olduğuna inanmışlardır. M.Ö. 2600 yılları civarında ilk kez kayıt altına alınmış obelisk (dikilitaş) örnekleri gün yüzüne çıkarılmış, lakin o dönemden kalan hiçbir obeliski günümüze kadar ulaşamamıştır. MÖ 2400 yıllarında bir-birinden farklı küçük ebatlarda obelisklere rastlanmıştır. Daha sonra ki zamanlarda; yükseklikleri 20 metreyi geçen Mısır obeliskleri (dikilitaşları) bu zamanda büyük bir kısmı 3,5 metreyi geçmez idi. Günümüze kadar gelebilmiş, bilinen 27 adet antik Mısır obelisk'i (dikilitaş) bulunmaktadır, bir tane kısmen yontulmuş obelisk te de Aswan'da taşocağın da bulunmuştur. Günümüze kadar gelebilmiş en eski obelisk; Heliopolis'te dikili olan I. Sesotrisobelisk'idir (Wikipedia, 2023).

Bu aşamalar sürerken ve iç, içe geçmiş süreçlerde Mısır heykelinin ana karakteristikleri oluşmaya başlamıştır.

Görsel 11. Sakkara'daki mastaba Faraoun'un kuzeybatı köşesi, Mısır.

Görsel 12. Keops piramidi, Taş, Kahire, Mısır.

Görsel 13. Ramsis, Asvan Valiliği, Mısır.

Görsel 14. Luxor, Mısır'daki Pylondes Luxor-Tempels.

İlk karakteristik mısır heykeli M.Ö.5000 ve 4000'lü yıllarda, Anadolu ve Yakın doğu medeniyetlerinde sıkça görülen ana Tanrıça (Venüs) heykelciklerinin ortaya çıkmasıdır (Tükel, 1997).

Mısır heykelini eski, orta, yeni krallık diye üç karakteristik dönem olarak inceleyebiliriz.

Eski krallık dönemi (M. Ö. 2780-2100) Mısırlılar iklimin sıcak olmasından dolayı yarı çıplak giyinmelerinin de etkisiyle kumaş kullanımı epeyce yaygın olarak kullanılmıştır. Yunan heykellerindeki kumaş kıvrımları, vücudun bütün hatlarını kavrayarak reel anatomi

ve hareket oluşturur, bu duruma Mısır heykelinde rastlanmaz. Kumaş vücuda yapışık bir biçimdedir. Tamamen çıplak heykel nerede ise yoktur. Figürler, durağan ve hareketsizdirler (Çakır, 2008).

Kral-Kraliçe heykel tasvirleri; ayakta dik durur ve baş öne doğru bakmaktadır. Heykelin ortasından, dikey bir plan geçer ve heykeli iki eşit parçaya ayırır buna” fontla duruş” denmektedir. Sol ayak biraz öne atılmıştır, ayak tabanları da zemine basmaktadır, her iki kol bedene yapışık şekildedir ve her iki yana sarkık vaziyettedirler, sağ el yukarı kıvrılarak sembolik bir obje tutar. Eller genelde dizlerin üstündedir ve sağ el ise yumruk biçimindedir. Sol el düz ve açık bir şekilde dir. Ellerden biri bazen karın kısmında görülür. Bacaklar biri-birine paralel durumdadır, her iki ayak da zemine basmış şekilde yontulmuştur. Figürlerde primitif bir tarz görülür bu sebeple anatomik ayrıntılara girilmemiştir. Yüz ifadeleri ise statik ve donuktur (Çakır, 2008).

Halk tabakasından sıradan insanların heykellerinde ise, günlük yaşamdan kareler görmekteyiz (örneğin; yatan, bağdaş kuran vb.) bolca abanoz ağacına işlenmiş heykeller üretilmiştir.

Mısır uygarlığı, Anadolu uygarlıkları ve Mezopotamya’dan etkilenip kendine özgü bir uygarlık yarattığı gibi; Ege ve Akdeniz’den farklı olması yanı sıra Yunan uygarlığının ve heykellerinin ilk dönemlerine kaynaklık yapmıştır diyebiliriz.

Görsel 15. Aslanlı Kapı, Hattuşa, Hisar, Hattuşaş Milli Park, Boğazkale, Çorum Türkiye.

Görsel 16. Genç Memnon' II. Ramesses'in devasa büstü (MÖ 1250),Kahire,Mısır.

1.4.Yunan Heykeli

Arkaik Yunan heykelini incelediğimizde ilk göze çarpan özellik Mısır, Anadolu ve Mezopotamya etkisidir. Etkiye örnek olarak ilk akla gelen heykeller çıplak genç erkek heykelleri olan kouros ve kadın heykelleri olan Kore'lerdir. MÖ 800-600 arasında görülen arkaik Yunan heykelleri, Mısır heykellerinde olduğu gibi ayakta yontulmuştur. Ayakta duran heykellerin sol ayakları önde, olacak şekilde inşa yapılmıştır. Mısır ve arkaik Yunan dönemleri arasındaki heykellerde bir diğer benzerlik ise oturan heykellerde karşımıza çıkmaktadır. Oturan heykellerde de ayaklar birbirine yakın, iki kol birbirine yapışık, genellikle eller dizlerden aşağıya sarkıtılmış, bazen de bir eli yumruk yapılmış şekilde yontulmuştur.

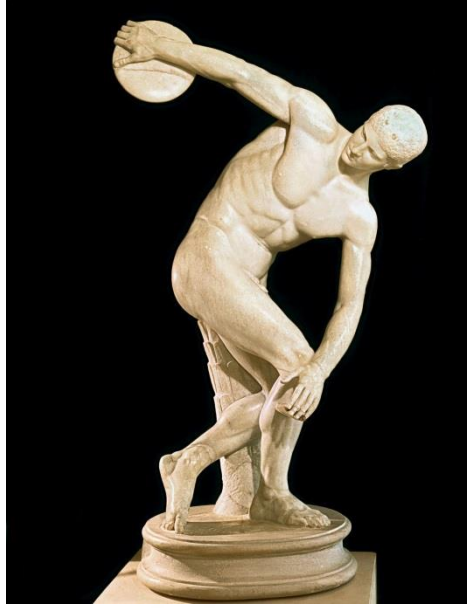

Görsel 17. Kleovis ve Viton, Yunanistan, Delphi arkeoloji müzesi.

Yunan sanatına baktığımızda ilk karşılaştığımız şey heykeldir. Yunan sanatı bir nevi heykel sanatı ile özdeşleşmiştir. Mısır sanatı, etkisinin belirgin olduğu ilk dönemler heykelde; geometrik karakter barındıran arkaik biçimden, ilk olarak Atina’da Parthenon heykelinde (M.Ö. 447) şekil bulmuş,(Yunan Heykeli-G.A) anatomik ve gerçekçi anlatımsal ifadeye evrilmiştir (Farthing, 2014).

Yunanlılar, Mezopotamya ve Mısırdan aldıkları heykel tarzlarını, kendilerine uyarlayıp ideal olanın, daha iyi olanın arayışına girmişlerdir. Gerçekçi biçimler ideal insan anatomisi, kadın da ve erkekte ideal yüz güzelliği, ideal olan anatomik ölçüler Yunan sanatının genel tarzını belirlemiştir.

Anatomik doğruluğun yakalanmaya başlandığı MÖ 5. Yüzyılda Oran teorileri ile ilgili çalışan sanatçılar, organların simetrisiyle alakalı yazılar yazmışlardır. Yunan heykelinde genel bir form vardır ve matematiksel gerçeklik formdaki ideale en yakın düzgün ve realist bir gözlem ile insan bedenindeki ayrıntılar ve bazı organlarda abartılar yapmışlar fakat buna rağmen realist olarak çok başarılı örnekler veren bir dönem olmuştur.

Görsel 18. Myron,Discobolos, Roma dönemi,bronz, MS 2. Yüzyıl ,British müzesi, Londra, İngiltere.

Bu aktarımda da anlatıldığı gibi bu dönem sanatçıları insan anatomisini kalın giysilerle örten kumaşları kullanmayı terk etmiş, vücut hatlarını daha net gösteren ince ve yumuşak giysiler kullanmışlardır. İdeal insan anatomisini vurgulu bir şekilde kullanarak kral, kraliçe, tanrı, tanrıça konularını işlemişlerdir. Yunan dininde tanrılar insan formunda betimlendiğinden, heykel formlarını da tanrısal mükemmelliğe ulaşma çabası içerisinde olduğu görülür. Tanrı mükemmelse heykelde mükemmel olmalıdır. Yunan heykeli bu ilhamla gelişmiştir.

Görsel 19. Artemis Heykelleri (ortadaki selçuk müzesi, diğeri ikisi Antalya müzesi)

1.5. Rönesans Heykeli

Rönesans sanatını üç ana bölümde inceleyebiliriz 1). 1400-1480 yılları arası erken Rönesans, 2). Yüksek Rönesans, 1480-1520 yılları arası 3). 1520-1590 yılları arasında Geç Rönesans aynı zamanda Geç Rönesans dönemi, Maniyerizm olarak da adlandırılmaktadır. Maniyerizm, Almanya, İspanya, Hollanda, Fransa ekollerinde de görülmektedir.²¹

Rönesans'a kadar olan sanat sürecine baktığımızda, gerçekte olmayan, öte dünya ile ilgili dinsel (metafizik) konularla işlenmiştir, Rönesans'ın başlangıcı ile birlikte, yaşadığımız dünya ve bireysel gerçeklik ön plana çıkmış, incelenen temaların kapsamı genişlemiştir. Perspektif kuralları da dönemde kullanılmıştır. Sanatçı zanaatkar statüsünden kurtulup, sanatçı olma yoluna girmiştir, çünkü ürettiği eserde kendi fikirlerini özgür iradesi ile ifade etmeye başlamıştır. Bu yeni anlayışın ve bakış açısının sanata etkisi hissedilebilir şekilde etkindir.

Uluslararası ticaret ilişkileri, ürün değişimlerinin gelişerek artması ile (özellikle İtalya'da) burjuva Sınıfı, büyük para kazanmaları, sanata ve sanatçıya da yatırım yaparak ticari anlamda bir alan oluşturmuşlardır (Örn. Medici Ailesi, G.Ateş). Sanatçılar, ön ayak olarak aydınlanmaya ve daha çağdaş sorular sormaya başlamıştır (Huntürk, 2011).

Aslında burjuvazi ve sanat ilişkisini özellikle Rönesans döneminde biraz açmak gerekir. Rönesans dönemine kadar sanatçıların dolayısıyla heykeltıraşların en büyük işverenleri kiliseler, tapınaklar, siyasi otoriteler iken özellikle, Medici (İtalya, Floransa) ailesinin sanatı bir yatırım aracına dönüştürmesiyle yeni bir "işveren" kesimi oluşmuştur. Coğrafi keşiflerin (M.S. 1400-1600), ticaret burjuvazisindeki gelişmeler, teknolojik gelişmelerin etkisiyle aristokrat sınıfın yanında burjuvazinin ortaya çıkması ve bu yeni sınıfın gittikçe daha zengin hale gelmesi Rönesans'ın sanat ortamını oldukça etkilemiştir.

Rönesans döneminin en belirgin özelliklerinden bir tanesi de Antik Roma dönemine duyulan ilginin artmış, olmasıdır. Yunan Pers savaşları (M.Ö. 547- 449) döneminde Persliler tarafından yok edilmesin diye yer altına gömülen birçok antik Yunan heykeli gün yüzüne çıkarılmıştır. Antikitenin heykelleri dikkatle incelendiğinde, insan anatomisinin bütün ayrıntılarıyla çok iyi irdelenmiş, sanat kuramlarına dair düşünceler çoğalarak, sanat eserleri koleksiyonlarına duyulan alaka artmıştır. Metafizik temaların terk edilmesi, bu süreçte portre, peyzaj konularına özenli ve realist bir tarz da irdelenerek, ideal anatomik gerçeklik bir görüş olarak uygulanmıştır (Krausse, 2005).

Gombrich Sanatın Öyküsü kitabında Rönesans dönemi heykeltıraşlarını anlatırken hem mimar hem ressam hem heykeltıraş hem de düşünce adamıdır (Gombrich, 1997) der. Döneme baktığımızda, Michelangelo başta olmak üzere, L. Da Vinci vb. birçok sanatçının çok yönlü olduğu görülür. İçlerinde L. Da Vinci gibi yeni icatlar yapan, çok namlulu top, uçan makinalar gibi icatlarla uğraşanları bile olmuştur.

Rönesans heykeli ile ilgili bir özeti heykeltıraşlıkta ve mimaride Yunanlı sanatçıların kendi pratiklerinin tersine, heykel sanatında bir takım yeni tarzlar koyma ihtiyacı duymamışlardır. Rönesans heykelinin de özgün bir biçimi ve kuralları bulunmaktadır. Bu dönem heykel sanatını ayırt eden özellik ise, belirli bir form ya da kompozisyondan çok anlatmak istediği düşüncelerdir (Çakır, 2008). Tülay Çakır aktarımıyla G.LİSE'den alıntı yaparak konuyu bitirebiliriz. Rönesans için G. LISE nin sözünü ettiği "fikirler" modern dönemin başlangıcında Radi'nin figüratif heykelde kendi tarzını yaratmasına kapı aralayacaktır.

2. MODERN ÇAĞDA HEYKELDE İFADE

2.3. Antik Çağdan, Modern Döneme Kadar Figüratif Heykelde İfade Dönüşümleri

Antik çağdan modern döneme kadar olan süreçte figüratif heykeli incelediğimizde şunu çok net bir şekilde görürüz; insanoğlunun yerleşik hayata başlamasıyla birlikte sanatsal üretim süreci de başlamış oluyor, bu süreç ihtiyaçtan doğmaktadır aslında,(barınma, din, büyü, avlanma vs.)hayatta kalabilmek için verdiği doğal yaşam mücadelesidir aynı zamanda her dönem bir sonraki döneme kaynaklık yapmıştır. Mezopotamya ve Anadolu'daki primitif, çoğunlukla küçük boyutlu ve doğala özdeş bir yapıya sahip olan eserler, Mısır'da biraz daha gerçekçi, anıtsal ve mimari ile birlikte (tapınak, piramit, obelisk vb.) daha görkemli eserlere dönüşmüşlerdir. Antik ve klasik Yunan dönemimde ise mısırdaki insan figürü anlayışı daha gözlemci ve realist bir şekilde benzeri konular işlenmesine rağmen, oran-orantı ve mantıksal kaygı ile insan anatomisinin idealize edildiği bir şekle erilmiştir. Bu döneme kadar olan süreçlerde yoğunluklu olarak din(kral-kraliçe, tanrı-tanrıça) teması işlenmiştir.

M.Ö 4. Yüzyılda Yunanistan da zenginleşmiş olan mimari tarz, heykel ve resim sanatında da kendini göstermiştir. Tapınak, arena, antik kentler, amfi tiyatrolarda heykel tamamlayıcı bir eleman olarak kullanılmıştır. Rönesans'a kadar olan süreçteki heykelde ifade biçimleri; konu olarak dinler, tanrılar, krallar, kraliçeler idi, form olarak ta, süsleme, mimari eleman olarak kullanılmıştır. Örnek olarak; gotik dönemdeki süslemecilik ve barok dönemdeki mimari eleman olarak kullanılan mermer heykel ve sütun başlarını verebiliriz. Rönesans ile birlikte, sanatçı üstünlük kullanıp bireysel tavrını ortaya koyarak özgün bir dil oluşturmanın yolunu açmış oluyorlar.

Görsel 20. Varvakeion' Athena, Roma dönemi, mermer, MS 3. yüzyıl, Ulusal arkeoloji müzesi, Yunanistan.

Görsel 21. Efes Tapınağı, Selçuk, İzmir, Türkiye.

Bu dönemde sanat anlayışı değişerek, tiyatro ve şiire olan alaka görsel sanatlara (heykel-resim) da odaklanmaya başlanmıştır. Romantizm akımı 1800-1890 hayal gücü ve hümanizmi merkeze koyan ve tepki ile dünyayı okumaya çalışan, sezgiye önem veren bir anlayışla, entelektüel disiplini ve kontrol edilmeyi kabul etmeyen eserler yaratmışlardır.

3.MODERN DÖNEMİN ÖNEMLİ SANATÇILARI

3.1. Modern Heykelin Önemli Sanatçıları

3.1.1. Michelangelo

6 Mart 1475 yılında, İtalya da dünyaya gelmiş çok yönlü (ressam-heykeltıraş-mimar-şair) olağanüstü yetenekte bir Rönesans dönemi sanatçısıdır. 18 Şubat 1564 yılında İtalya'da ölmüştür (Wikipedia, 2023). Ailesi, o daha bir aylıkken Floransa'ya taşınmış, 6 yaşında iken annesi ölmüş, 13 yaşına vardığında Floransa'da Domenico Ghirlandaio'nun atölyesine öğrenci olarak kabul edilir. Bertoldodi Giovanni'nin döneminde, Medici ailesine ait olan San Marko bahçesinde çalışan genç Michelangelo, bu arada Lorenzo de' Medici ile tanışır.

Michelangelo, heykel sanatındaki yeteneğini kanıtladığı ilk ve en ünlü eseri olan Davut heykelini 26 yaşında iken yapmıştır. Beş buçuk metre yüksekliğindeki bir mermer bloktan çıkaracağı eser için, genç heykeltıraş mermer bloğun kenarına bir baraka yaparak yardımcı kullanmadan, çoğu kez gece-gündüz çalışarak, Rönesans sanatının en muhteşem eseri olan Davut heykelini yapar.

Papa II. Julius 1505 yılında, Michelangelo'ya, önemli başarılarından biri olacak Vatikan'ın bitişiğindeki Sistin Şapelinin tavanlarına resim yapılması işini ona sipariş eder. Üç sene sonra başlamaması gereken işi sanatçı, 520 metrekarelik bir resim alanı bulunan bu şapelin resimlerini dört yıl gibi bir sürede ancak bitirir. Âdem ile Havva ve Nuh tufanı ile alakalı İncilin en eski çevirilerinden ilham alarak, Ortasında, dokuz pano olarak mitolojik figürler kullanarak freskler yapar, 'Âdem'in Yaratılışı' adlı kompozisyon batı resim sanatının en önemli resimlerinden biri olarak kabul edilmiştir.

Hristiyan dünyası, son 500 (beş yüz) yıldır en önemli ve görkemli Şapel olarak, Sistina Şapeli'ni eser olarak kabul etmiştir.

Michelangelo; 1519 senesinde Medici ailesinin (soyunun) son temsilcisi olan Lorenzo de' Medici'nin ölmesi ve onunla birlikte genç yaşta ölen Nemours Dükü Giuliano'nun mezarlarının yapıldığı kiliseye bu iki ünlünün heykelini yapar. Papa III. Paulus'un heykeltıraşı ve mimarı yapılan Michelangelo'ya 1539 Sistina Kilisesi'nin duvarına bir 'Kıyamet Günü' konulu bir tasviri resim yapmasını sipariş eder. Meryem'in Göğe Yükselişi, İsa'nın Vaftizi ve Musa'nın hükmünün anlatıldığı bu freskler ve kilisenin duvarlarını süslemektedir halen michelangelo 1498-1499 yıllarında, Aziz Peter Bazilikasında yer almış olan Pieta heykeli ve Kıyamet Günü tablosuna öteden beri karşı

çıkan Papa IV. Palulusu tablodaki figürlerin fazla müstehcen olduğunu belirtmiştir. Michelangelo'nun biraz 'düzgün' hale getirmesini istemiştir, bu duruma karşı sanatçının yanıtı şöyle olmuştur: "Papa'ya söyleyin, bu ufak bir meseledir ve rahatlıkla istenen hale getirilebilir. İlk kendisi yaşadığımız bu dünyayı düzgün ve yaşanılır bir hale getirsin, sonra da bu resim uygun hale girecektir." Michelangelo'nun yaşadığı dönem, onunla sanat konusunda rekabet edebilecek derecede yetkin ressam ve heykeltıraşlara da tanıklık yapmıştır bu arada. Bu ressam ve heykeltıraşlardan Rafael ve Leonardo Da Vinci ilk akla gelen isimlerdir. Bu sanatçılar arasında sert ama hoş bir rekabet vardır. Anlatılan bir hikâyeye göre, sanatçının rakiplerinden Rafael ve Barmende, iş birliği yaparak Michelangelo'ya sistine Kilisesinin işini verdirmeye çalışırlar. Böylelikle, kendini ressamdan çok bir heykeltıraş olarak kabul eden Michelangelo, bu işi kabul etmeyerek Papanın gözünden düşecektir. Hayatının son dönemini Roma'daki Aziz Peter Kilisesi'nin mimarı olarak geçiren, 89 yaşında, 18 Şubat 1564'te 89 ölmüştür. Michelangelo; Rönesans dönemi sanatına, eşi benzeri olmayan muhteşem katkılar sunmanın yanı sıra, klasik sanat konusunun temeli sayılan insan anatomisinin sınırlarını zorlayarak zirveye çıkartmıştır. Yunan ve Roma sanat anlayışlarından edindiği bilgi-birikimlerini pekiştirip kadavraları inceleyerek realist anatomik anlayışı doruğa çıkartmıştır. Batı resim sanatının öncüsü olarak bilinen Giotto'nun resmindeki doğallık ve gerçekçilik ile 15. yüzyıl başında tam olarak anlaşılabilen derinlikte perspektif olgusunu geliştirip kendi tarzına temel yapan Michelangelo onlarca heykel, resim ve freske yaparak Roma'nın yeniden inşa ve yapılanmasında önemli görevler almıştır. Onu idol olarak gören bir sürü insan vardı (Wikipedia, 2023).

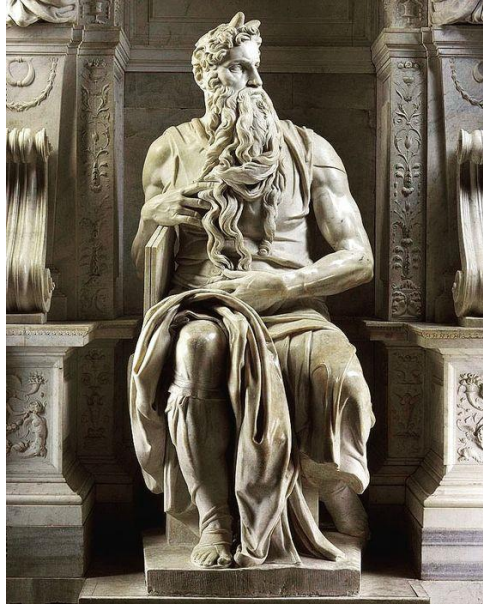
Michelangelo'nun önemli heykelleri: Michelangelo 13 yaşındayken ressam Domenico Ghirlandaio'nın yanında asistan olarak çalıştığı için klasik sanatın bütün inceliklerini çok iyi kavrayarak realist gerçekliğin doruğuna ulaşmıştır. Daha On beş yaşında iken Michelangelo geldiği Floransa'da heykeltıraşlık eğitimi için Medici ailesinden Lorenzo de Medici 'in himayesinde antik heykelleri inceleyerek gözlem ve deneyimlerini oldukça ilerletmiştir.

Görsel 22. Michelangelo Buonarroti, rönesans dönemi, 17,5 m, 1501-04, David, mermer, Floransa akademi galerisi, İtalya.

a-Davut Heykeli: Michelangelo Davut heykelini yaparken henüz 26 yaşındaydı, 5.5mt yüksekliğinde kocaman bir mermer bloğun etrafına bir baraka inşa ederek, asistan kullanmadan çoğunlukla gece gündüz çalışarak, Rönesans sanatının en muhteşem eseri olan Davut heykelini ortaya çıkarmıştır. Davut heykeli aynı zamanda Michelangelo'nun heykel sanatındaki ustalığını kabul ettirdiği heykeldir. Rönesans döneminin şaheseri olan bu heykelin yapımında kullanılan mermer blok daha önce heykel yontulmasına uygun olmadığı gerekçesi ile kullanılmayıp yıllarca atıl kalmış bir blok mermerdir. Michelangelo Davut heykelindeki olağanüstü başarısı, insan anatomisindeki idealize edilmiş oran ve estetik kurgu aktarımı ve çocukluğundan beri çalıştığı, gözlemlediği realist anlatımın bütün sınırlarını zorlamıştır.

b-Musa Heykeli: Michelangelo muhteşem bir heykeltıraş olmasının yanında iyi bir ressam ve iyi bir mimardır aynı zamanda, dillere destan Davut heykelinden sonra; Papa 2.Rapul Julius'un ölmeden önce Michelangelo' ya şimdiye kadar yapılmamış büyüklükte bir mezar yapmasını sipariş etmiş kendisi için, San Pietro kilisesinin içinde Musa heykelinin de bulunduğu kompozisyonu tasarlar ve uygulamayı yaparken başka heykel işleri de olduğu için bu mezar projesini tamamlayamaz fakat projenin en önemli figürü olan Musa heykeli öylesine muhteşem yapılmış ki oturan Musa sanki kalkıp yürüyecekmiş gibi duruyor, bir söylentiye göre; Michlancelo, Musa heykelini bitirdiğinde heykelin karşısına geçerek konuşana ey Musa diye seslenmiş ve elindeki çekiçle heykelin dizine vurmuş.

Görsel 23. Musa'nın Hükümü -1513-1515 235. Cm, mermer, rönesans dönemi, San Pietro kilisesi, Roma, İtalya.

c- Pieta Heykeli: Michelangelo'nun başyapıtlarından biri olan Pieta İsa'nın çarmıha gerilme sonrası Meryem'in kucağında, cansız ama nefes alıyormuş duygusu verir. Heykel, huzurlu ve mistik bir etki uyandıracak şekilde tasvir edilmiştir. Pieta sanatçının bu temadaki ilk ve tek heykelidir. Pieta heykeli, kardinal Jean Billheres tarafından sipariş edilmiş ve şu an Vatikan'da Aziz Petrus bazilikasında bulunmaktadır. Sanatçının Pieta heykeli anlatım olarak diğer heykellerinden biraz farklıdır. Bu heykelde biraz duygusal ve ürkek bir etki vardır. Klasik güzelliğin natüralizm ile yoğrulması sonucu oluşan estetik duygu bu eserde izleyici ile buluşur. Sanatçı bir eserinin tarihi eser diye çok yüksek bir bedel ile satılmasına çok öfkelenir, satıcı sanatçıyı onaylar ve Pieta'da Meryem'in göğsünün altındaki kuşak şeklinde olan yere imzasını yontar, bu durum o zamana kadar sanatçı tarafından atılmış ilk imzadır ve sanat eserlerinde telif hakkı yasası ambleminde bu imzadaki bir detayı kullanır.

Görsel 24. Michelangelo Buonarroti, 1498-99, Mermer, rönesans dönemi, San Pietro kilisesi, Roma, İtalya.

3.1.2. Roden

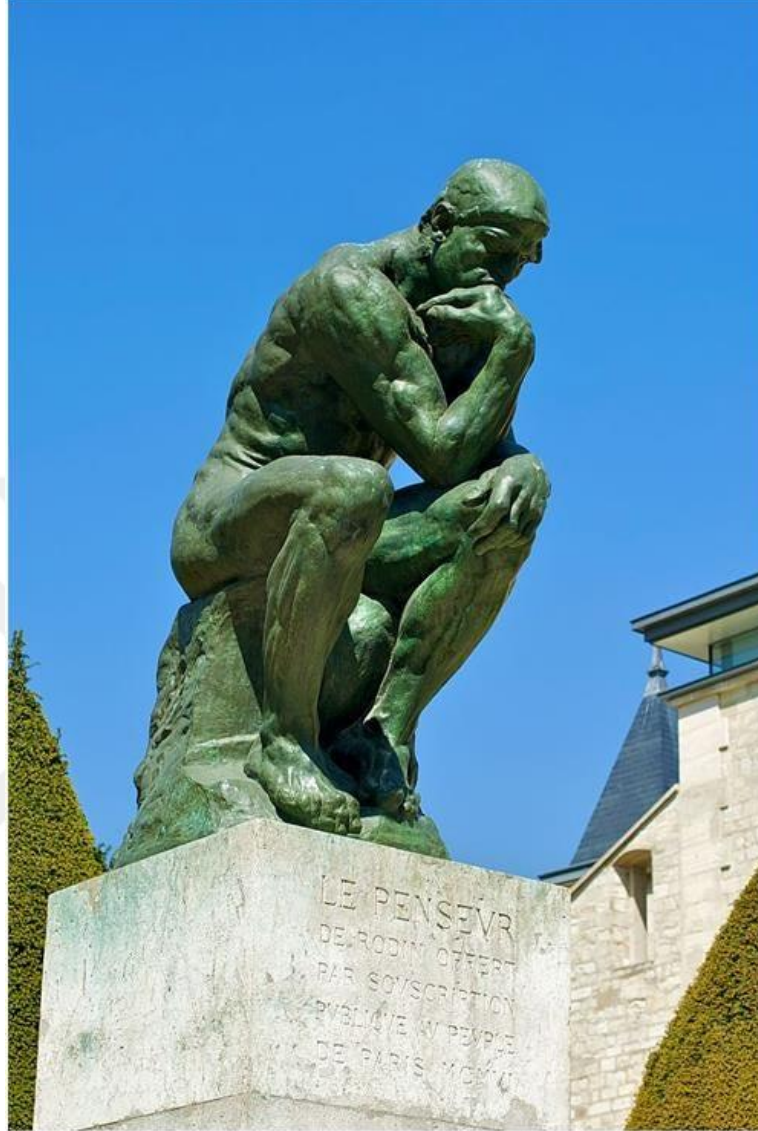
Roden, 12 Kasım 1840 tarihinde Paris'te, işçi sınıfına mensup bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Genç yaşta hem eğitime yönelmek hem de yaşamını sürdürebilmek adına çaba sarf etmek zorunda kaldı (Wikipedia, 2023).

Heykeltçilik yeteneklerini, çıraklık döneminde döküm atölyelerinde çalışarak kazandı ve heykelin ana malzemesini yakından tanıdı (arkhesanat, 2023). Ancak, maalesef 50 yaşına kadar maddi sıkıntılardan kurtulamadı; ancak azimle çalışmaya devam etti. Çocuk yaşlarda başladığı günde 14 saatlik çalışma ritmi, ömrü boyunca hiç değişmedi. 14 yaşında girdiği La Petite École adlı Özel Okulda girdiğinde çamurdan heykel yapımı keşfetmesi görme becerisiyle birlikte kalemını güçlendirmiştir (nkfu, 2023).

Ecoledes Beaux-Arts'ın sınavlarını 1857-1858 yılları arasında üç defa geçemeyen Auguste Roden, Constant Simon'danders almaya karar verdi, kısa pratik bilgilerinden faydalanması onun daha da geliştirdi. Sanat eğitimine devam edememe kararı aldığında, 1864 yılında Sevres Kenti'ndeki bir porselen fabrikasında işe giriş yaptı. Bu dönemde, kariyerine ilk adımını atan Roden, 1864 yılında "Kırk Burunlu Adam" adlı eserini ortaya koydu.

1870-1871 yıllarındaki Fransa-Prusya Savaşı'na iştirak eden Auguste Roden ve Belleuse, savaşın sona ermesinin ardından Brüksel'de ortak çalışmalara başladı. 1875'te, Michelangelo ve diğer sanatçıların eserlerini yakından incelemek amacıyla İtalya'ya seyahat etti. Fransa'ya döndüğünde, eserlerinde romantik coşku ve doğalcı anlatımı öne çıkararak

insan figürlerindeki dramatik unsurlara odaklandı. 1877'de Paris'teki Salon Sergisi'nde, "Bronz Çağı" adlı eserini sergileme fırsatı buldu.

Görsel 25. Auguste Rodin,düşünen adam, 1904 ,bronz, Rodin müzesi, Paris, Fransa.

1875'te "Tunç Çağı" adlı bronz heykelin yapımına başlayan Roden, 1877 Salonu'nda sergilenen "Bronz Çağı'nı yarattı. Figürün gerçekçiliği büyük bir tepki çekti. Eser, o kadar gerçeğe benzer ve idealize edilmişti ki, canlı bir modelden kalıp alındığı düşünülürdü ve bu uygulama yasadışı olarak değerlendirildi.

1882'de, "Âdem Havva" ve "Düşünen Adam" gibi önemli eserleriyle tanınan Auguste Roden, bir sonraki yıl Victor Hugo'nun heykelini tamamladı. 1885'te Calais Burjuvaları anıtının yapımını üstlendi. 1888'de, Uluslararası Sergi için hazırladığı "Öpüşme" adlı eseri üzerinde çalışmaya başladı ve 1889'da, empresyonizmin öncülerinden Claude Monet ile birlikte sergi düzenledi (nkfu, 2023).

1893 yılında, Soci t  Nationale des Beaux-Arts'ın Heykel Bölümü başkanlığına getirilen Auguste Roden, bu önemli görevle sanat dünyasında etkili bir konuma sahip oldu. 1895'te, "Calais'in Sakinleri" adlı eserine başlaması, sanatçının yaratıcılığını ve ustalığını daha da gösterdi. Daha sonraki dönemde, Puvis de Chavannes cemiyetinin başkanlığına seçilmesi, Roden'in sanat camiasındaki liderlik rolünü pekiştirdi. 1900 yılında Paris'teki Alma Meydanı'nda başladığı sergi maratonunu, 1902'deki Prag sergisi ile taçlandıran Auguste Roden, sanat kariyerinde önemli bir dönüm noktasına 1904'te ulaştı. Alçıdan yapılan büyük boy "Düşünen Adam" heykelini ilk kez Londra'daki International Society'de sergileyerek, eserine olan ilgiyi artırdı. Aynı yılın Salon de Paris etkinliğinde, bu heykelin bronz versiyonu izleyicilerle buluştu, Roden'in sanatındaki evrim daha geniş bir kitleye ulaştı (Wikipedia, 2023).

1903'te L gion d'honneur'un başına geçen Roden, aynı yıl "Uluslararası Ressam, Heykeltıraş ve Baskı Sanatçıları Derneği"nin başkanlığına getirildi. Berlin, Londra, Venedik ve New York'ta da eserleri sergilendi. "Düşünen Adam" adlı eseri 1906'da Panteon'un önüne yerleştirildi (sanatinoykusu, 2023).

1908'de İngiltere Kralı VII. Edward'ın Rodin'i ziyaretiyle başlayan dönem, New York'taki Metropolitan Müzesi'nin Rodin'in birçok eserini koleksiyonuna eklemesiyle zenginleşti. 1914'te, Charles Maurice'in katkılarıyla hazırlanan "Fransa'nın Katedralleri" adlı kitabıyla büyük bir takdir kazandı. Rodin, 1916 yılında eserlerini Fransız h k metine bağışlayarak, sanatını  l ms zleştirmeye ve kültürel mirasına katkıda bulunmaya karar verdi, bu sayede etrafındaki kadınların ilgisinden kurtuldu ve Fransız h k meti Biron konağını Rodin Müzesi'ne dönüştürdü.

Rodin, 1864 yılında 24 yaşındayken Rose Beuret ile tanıştı ve aynı yıl içinde yeni bir atolye kiraladı. Rose, 20 yaşındaydı ve Rodin'in hayatında sadece modellik yapmakla kalmayıp, aynı zamanda hizmetk rlık ve eşlik etme görevlerini üstlendi. İki yıl sonra çiftin oğulları dünyaya geldi. Rose, Rodin'i sevgiyle destekledi ve Rodin, dehası ve sanatına adanmışlığı ile bilinçli bir şekilde ilerledi. Tam 53 yıl sonra, 1917'de evlendiler. Ancak ne yazık ki, bu birliktelik sadece 15 gün sürdü; Rose'dan sonra 6 ay sonra da Rodin, yaşamını yitirdi (Wikipedia, 2023). Evet, Rodin gerçek bir düşünce adamıydı ve heykellerini yaratmadan önce detaylı araştırmalar yapardı. Örneğin, "Bardak Heykeli" için 6 yıl boyunca antika eserleri ve belgeleri inceleyip sürekli çizimler yaparak araştırma yaptı. Elbette, tasarımı oluşturduktan sonra, bu sentezi kil veya alçı gibi malzemelerle üç boyutlu bir şekilde hayata geçirdi. Ancak, mermeri işlemek veya bronz dökmek gibi detaylı işlemleri

atölye çalışanlarına bıraktı. Rodin, eserlerini farklı boyutlarda ve ölçeklerde gerçekleştirmenin yanı sıra, bunlar üzerinde çeşitlemeler yapma konusunda da özgün bir yaklaşım benimsemiştir. Heykellerindeki çeşitlilik, sanatında yaratıcı bir özgünlük ve esneklik yaratmıştır.

Camilla ve Rodin'in diğer Aşkları

Rodin, 1883 yılında 19 yaşındaki heykeltıraş Camille Claudel ile tanıştığında, genç sanatçının yeteneği ve etkileyici kişiliği onun ilgisini çekti ve ikisi birlikte çalışmaya başladı. Claudel, Rodin'in modelliği sadece bir adım öteye geçerek, arkadaşı ve sevgilisi oldu. Ancak, tanıştıkları sırada Rodin'in tahmini olarak 20 yıl boyunca devam eden bir birliktelik yaşadılar. Rose Beuret ile devam ediyordu. Rodin, Claudel ile tutkulu bir aşk yaşarken bile, Rose Beuret'ten hiç ayrılmadı.

Rodin, Claudel'e karşı bir saplantıya dönüşen bir aşk besliyordu ve çatışmalarına rağmen, ikisi birbirinden ayrılamıyordu. Claudel, bu durumdan rahatsız olmuş olmalı ki, işleri düzeltmek adına Rodin'e resmi olmayan bir anlaşma bile imzalattı.

Rodin'in hayatında bir dizi önemli kadın figür vardı. Sanatçıya 1890'larda tüm seyahatlerinde eşlik eden ressam Helene Wahl-Porges, özel bir bağ kurdu. İngiliz generalin kızı Eve Fairfax ile yaşadığı aşk ise 1902-1903 yıllarında doruk noktasına ulaştı, bu duygu dolu ilişkiden bugün Londra'daki Tate Galeri'de sergilenen etkileyici bir bronz heykelle anılmaktadır.

İngiliz ressam Gwen John'un, 20. yüzyılın başlarında Auguste Rodin ile yaşadığı aşk, bir derinlik ve duygusal yoğunluk taşıyordu. Bu dönemde, Gwen John'un Rodin'e yazdığı tam 2000 mektup, onların arasındaki bağı daha da güçlendirdi. Bu mektuplar, duygusal bir diyalogun yanı sıra sanatsal bir etkileşimi de ifade ediyordu.

Aynı zamanda, Alman yazar Helen von Nostitz-Hindenburg ile Rodin arasındaki tutkulu mektuplaşma, 1901-1914 yılları arasında devam etti. Bu mektuplar, birbirlerine duydukları hislerin yanı sıra sanat, hayat ve dünya hakkındaki düşüncelerini paylaştıkları bir platformdu. Bu dönemde, Rodin ve Helen von Nostitz-Hindenburg birlikte İtalya'ya seyahat ederek, bu özel bağlarını güçlendirdiler.

Bu romantik ve entelektüel ilişkiler, Rodin'in yaşamındaki kadın figürlerin ötesinde, duygusal ve sanatsal bir zenginliği yansıtıyordu. Bu karmaşık ilişkilerin, sanatçının

eserlerine ve yaşamına nasıl yansıdığı ise hala sanat tarihçileri ve meraklıları tarafından incelenmeye devam ediyor

1917 yılında Rodin, RoseBeuret ile evlendi. Ancak paralarının yetmemesi nedeniyle Meudon'daki evlerinde zor koşullarda yaşadılar. RoseBeuret, 14 Şubat'ta zatürreden hayatını kaybetti. Rodin ise 24 Kasım'da vefat etti. İkili de Düşünen Adam adlı heykel, Rodin'in sanatının bir anıtı olarak öne çıktı. Rodin, bu ikonik eserini 1904 yılında tamamladı ve heykel, düşünce ve felsefi derinlik konularında bir sembol haline geldi.

Rodin'in hayatının sonlarına yaklaşırken, sanatçı kendi eserlerini ölümsüzleştirmek amacıyla Düşünen Adam'ı atölyesinden çıkarttı ve kendi adının verildiği müzenin bahçesinde gömdü. Bu eylem, sanatçının düşünce dünyasını ve sanatının kalıcılığını vurgulayan bir sembol olarak kabul edildi. Düşünen Adam'ın altına gömülmesi, Rodin'in eserlerinin ve düşüncelerinin sonsuzluğuna bir gönderme olarak algılandı.

Rodin'in hayatının büyük bir kısmını kadınlara, uyuşturucuya ve sanata adanmış olduğu söylenir. Bu karmaşık ilişkiler ve sanat dünyasındaki yoğun tempo, onun hayatını renklendiren önemli unsurlardan biriydi.

Rodin'in hayatına dair bu bilgiler oldukça kapsamlı. Sanatçının yeteneklerini keşfetme süreci, eserlerinin sergilenmesi, müze kararları ve özel hayatındaki dönemlerin anlatımı, onun yaşamının farklı yönlerini yansıtıyor. Ayrıca, Rodin'in Düşünen Adam heykelini Panteon'un önüne yerleştirmesi ve sonrasında Meudon'daki sevgilisi Rose ile birlikte gömülmesi, sanatçının ölümünden sonraki anma ve mirasının önemli bir parçasını oluşturuyor.

Düşünen adam; klasik heykelin saltanatına son veren, modern heykelin ilk kıvılcımlarını yakan, ünlü Fransız heykeltıraş Auguste Rodin' in cehennem kapısı adlı kompozisyonunun bir parçası olarak, şair Dante'yi temsilen, alçıdan ve küçük boyutlu olarak yapıldı aslında, bu heykelin büyütülüp bronz olarak yapılması 1904 te gerçekleşir ancak, orijinal olan bu ilk versiyon Paris'te Rodin müzesinde, Rodin 'in mezarının olduğu yerde sergilenmektedir. Cehennem kapısı kompozisyonundan ayrılıp bağımsız bir heykel olarak sergilendiğinde, düşünen adam artık metafizik dünyasından, modern düşünce dünyasına bir sembol olmuştur. Rodin aslında klasik sanat geleneğinin argümanlarını kullanarak sanat yaptığı için, içerik olarak çok zıt bir konuma düşmesi, onu anlaşılabilir ve yalnızlık duygusu girdabına sokmuştur. Bu anlamda yapayalnızdır çünkü kilisenin, katedralin, kralın ya da idari erkin yaptırmak istediğini değildi sanatçı olarak kendi inisiyatifi doğrultusunda

oluşturduğunu yapmaya başlıyor. Ve artık sanatçı birey, kişisel inisiyatif kullanmaya başlıyor. Başka bir deyişle klasik dönem kapanıyor ve modern dönem başlıyor. Düşünen adam heykelini geleneksel klasik figürlerden ayıran temel özellik onu sarmalayan psikolojik duygu halidir, güçlü, atletik, çıplak ve anatomik olarak ideal duruşuyla; Düşünen adam heykeli, Antik yunan sanatına gönderme yaparken, diğer yandan orta çağ şairi Dante'yi, duygusal insani tepkilerini ve bunun sorumluluğunu alabilen modern çağı insanını temsil etmektedir. başarısız bir proje olan cehennem kapısı projesinin temel aktörü bu figürdür zaten, figürün ismi;Şair Dante heykelidir çoğaltılmadan önce.1884 yılında bronz dökümü yapılmış ve patine si yapılmadan 4000 frak karşılığında, İngiliz koleksiyoner Constantine İonnides'e satılır ve İonides (Le penseur) "Düşünen Adam" ismini verir. 1888 de Kopenhag halka açık bir sergide sergilenirken yine şair Dante olarak anıldı, figür 1902 ve 1904 te büyütülerek bronz dökümleri yapıldı yaklaşık 200 adet kopya yapıp, "Düşünen Adam" ismi ile bir sürü ülkeye ve müzelere satılmıştır.

Görsel 26. Düşünen Adam 1882 (alçı), 1904 (bronz) heykel Rodin müzesi, Paris

Balzac heykeli: Fransa edebiyatçılar birliği, ünlü Fransız heykeltıraş Auguste Rodin'e ünlü edebiyatçı Viktor Hugo ne Balzac heykellerinin yapımı için sipariş verir. Rodin Viktor Hugoyu anadan doğma çıplak şekilde bir kaya parçasına oturtarak şekillendirir. Bu durum büyük bir skandal olarak karşılanır ve Fransızlar büyük bir sok etkisi yaratır,bunun üzerine Rodin çıplak olarak yaptığı Balzac heykeline kalın bir palto giydirir, fakat Balzac koca göbeği ve üstten bakışıyla Fransız sanat dünyasında önemli bir tartışma yaratır.Rodin'e karşı olanlar ve Roden'i savunanlar, Roden'i savunanların başında Emile Zola vardır Rodin bu tartışmanın dışında kalıp üretmeye devam eder "zaman beni haklı çıkaracaktır" diyerek, bu

tartışmadan uzak durur fakat bu iki heykeli sergilemekten vaz geçmiştir. Bir söyleşisinde en beğendiği eserinin Balzac heykeli olduğunu söylemesine rağmen bu heykeli sergilememesi manidardır, çünkü olay sanatsal zeminden politik zemine kaymıştı. Figüratif heykelde ifade konulu bu tez çalışmamda konuya biraz daha vurgu yapmak için yapmış olduğum “ustalara saygı serisi” konulu büst çalışmalarından biri olan Aguste Roden büstünde; sanatçının kullandığı form, doku ve ifade tarzını kullanmaya çalıştım (şekil 40) form anlayışı kütleli ve net, kendinden emin birazda hükmedici bir etki ile içsel durumu da anlaşılmaktadır.

Görsel 27. Rodin, Balzac heykeli, bornoz, Raspail bulvarı, Paris, Fransa.

3.1.3. Alberto Giacometti

Hayatı ve eserleri Alberto Giacometti'nin hayatının bu kısmı oldukça bilgilendirici. Giovanni adlı vaftiz babasının etkisi altında sanata yönlendirilmesi, erken yaşta resim yapmaya başlaması ve etkilendiği sanatçılar, onun sanatındaki temel taşları oluşturmuş gibi görünüyor. Ayrıca, Giacometti'nin kardeşi Diego'nun da sanat dünyasında bir mobilya tasarımcısı olarak tanındığı ve kardeşine model ve yardımcı olarak hizmet ettiği, ailenin sanatla iç içe bir atmosferde yetiştiğini gösteriyor.

Görsel 28. Alberto Giacometti atölyesi.

EcoledesBeaux-Arts ve EcoledesArts et Metiers'te resim eğitimi alması, heykel ve çizim yapması, İtalya'da Archipenko ve Cezanne'nin eserlerinden etkilenmesi, Afrika ve Mısır sanatı ile Giotto ve Tintoretto'nun başyapıtları, diğer sanatçıları derinlemesine etkileyerek, onların eserleri üzerinde belirgin bir iz bıraktı, sanatının farklı kültürlerden ve dönemlerden beslendiğini gösteriyor (bilgiustam, 2023).

Görsel 29. Köpek, Bornoz, Alberto Giacometti, 1951.

Paris'e yerleşmesi ve Stampa'yı sık sık ziyaret etmesi, AntoineBourdelle'nin heykel derslerine katılması, sanat dünyasıyla etkileşim kurarak kendi sanat anlayışını oluşturma sürecine girdiğini gösteriyor. Giacometti'nin bu dönemdeki çeşitli etkileşimlerinin, sonraki yıllarda kendine özgü bir sanat tarzını geliştirmesine nasıl katkı sağladığını görmek ilginç olacaktır.

Arkaik-primitif sanat ve kübist sanatın incelenmesi, müze ve galeri gezileri, heykelini ilk defa Paris'teki Salon des Tuileries'te sergilemesi ve birinci şahsi sergisini 1932'de Galeri Pierre Colle'da açması, sanatının evrimindeki önemli adımlardan bazıları.

"Sabah Dörtte Saray" adlı heykeli gerçekleştirirken Picasso'nun sanatından ilham alması, onun sürrealist dönemine ait en dikkat çekici eserlerinden birini ortaya koymasını sağladı. Giacometti'nin bu eseriyle ilgili açıklaması, eserin yaratılış sürecine ve sanatçının düşünsel arka planına ışık tutuyor, aynı zamanda arkadaşlık ve hayal gücüyle şekillenen bir yaratıcı süreci anlatıyor (bilgiustam, 2023).

Evet, Alberto Giacometti'nin Amerika'daki ilk kişisel sergisini 1934'te New York'taki Julien Levy Galerisi'nde açması, sanatçının uluslararası tanınırlığını artıran önemli bir olaydı. Bu sergi, Giacometti'nin heykellerini ve sanat anlayışını Amerikan sanatseverlerine tanıtmaya fırsatı sağladı. Ayrıca, Julien Levy Galerisi'nin sanat dünyasındaki etkisi ve önemi de bu sergiyle birlikte vurgulandı. Sanatının uluslararası alanda tanınmasında önemli bir adım olarak görülüyor. 1936-1940 yılları arasında çalışmalarını insan kafası üzerine odaklaması, sanatının evrimindeki dönemsel vurgularından birini temsil ediyor.

Aynı dönemde Simone de Beauvoir, Pablo Picasso ve Jean-Paul Sartre gibi önemli figürlerle arkadaşlık kurması, sanatçının entelektüel çevre ve düşünce dünyasıyla etkileşimde bulunmasına işaret ediyor. 1942'den sonra ise kitapçı Albert Skira ile ilişkilendiği Cenevre'de yaşamaya başlaması, kariyerindeki farklı dönemleri ve etkileşimleri gösteriyor (bilgiustam, 2023).

Görsel 30. Uzun ince baş – Alberto Giacometti, boronz,1955.

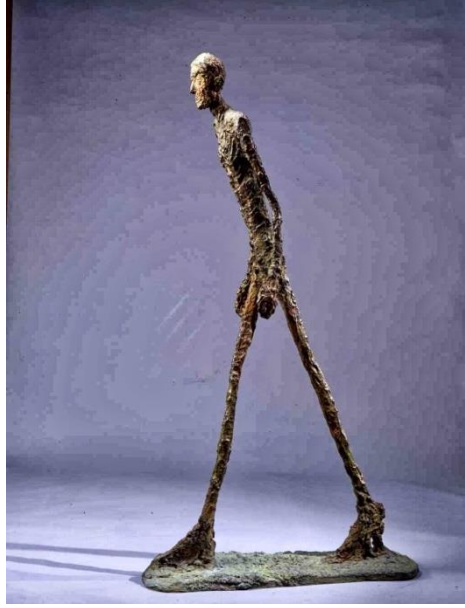
Alberto Giacometti'nin sanat kariyerindeki bu dönemler oldukça önemli ve başarılı görünüyor. Samuel Beckett ile olan dostluğunun 1951'de başlaması, sanatçının entelektüel çevre içindeki etkileşimlerini ve sanatının evrimini zenginleştirdiğini gösteriyor.

1955'te Londra'daki Sanat Kurul Galerisi ve New York'taki Solomon R. Guggenheim Müzesi'nde retrospektif sergilerle onurlandırılması, sanatının geniş kitlelere tanıtılması ve takdir edilmesi açısından önemli bir döneme işaret ediyor (bilgiustam, 2023).

Alberto Giacometti'nin 1961 Venedik Bienali'nde ve Carnegie Uluslararası Sergisi'nde Büyük Heykel Ödülü'nü alması, sanat dünyasında önemli ödüller kazandığını belirtiyor, bu da sanatçının uluslararası alandaki başarısını ve takdir edilmesini gösteriyor

1965 yılında dünya çapında düzenlenen sergiler, sanatçının uluslararası alanda ne kadar etkili olduğunu gösteriyor. Aynı yıl, Grand Prix NationaldesArts ödülüne layık görülmesi, Giacometti'nin sanatındaki üstün başarılarını resmi olarak onurlandırmış gibi görünüyor.

Alberto Giacometti; Modern sanat akımlarından Ekspresyonist olarak tanımlana bilir fakat kübist, varoluşçu ve sürrealist olarak da vasıflandırıldı. Gözlemlendiği doğayı Sanatçı, gerçek formları kendi bakış açısı, düşünceleri ve kavramları doğrultusunda yeniden yorumladı ve bu anlayışını eserlerine kendi özgün tarzıyla yansıttı. Sanatçının yaptığı bütün heykellerde anatomik kusur varmış gibi Sanatçı, detaylara ve insanın özgün kusurlarına büyük bir özenle yaklaşarak, heykellerinde bu öğeleri ustalıkla işleyip mükemmel eserlerin ortaya çıkmasını sağladı. Figürlerdeki bu deformasyon boşluk ile birleşince, uzayıp incelirken, dramatik ve hüzünlü, çok güçlü ifadeler oluşturmuştur. Giacometti heykellerinde yoğunluklu olarak alçıdan yapıp bronz patine (renklendirme) yapar ya da bronz döküm yaptırır, yaptığı figürlerin ince ve uzun formları, figürlerin hareket halinde, içe kapanık dramatik bir etki uyandırmasına neden olmaktadır. Alberto Giacometti sanatsal tavrı ile çağdaş sanat dünyasında derin bir etki yaratmış, olağanüstü bir sanatçıdır. Figüratif heykelde ifade konulu bu çalışmayı yürütürken, heykellerinde insan figürü çalışan önemli heykeltıraşların büstlerini yaparak bu sanatçılara bir nevi minnettarlık duygularımı ifade etmek istedim, Alberto Giacometti'nin büstünü yaparken onun kullandığı, parçalı doku, zıtlık ve biçim bozma tavrını kullanmaya çalıştım, böylece sanatçının ifadeyi aktarma tarzına da vurgu yapmaya çalıştım.

Görsel 31. Alberto Giacometti, yürüyen adam, bronz, 1961.

3.1.4. Henry Moore

Henry Spencer Moore; Henrimoore (30 Temmuz 1898-31 Ağustos 1986) 20. yüzyılın en önemli heykeltıraşlarından biridir, organik ve soyutlama formlar kullanarak; bronz, tunç, beton, mermer ve ahşap gibi malzemeler ile çok sayıda anıtsal alan heykelleri yapmıştır. İşlediği konular genellikle insan figürü soyutlamaları ve anne çocuk kompozisyonlarıdır. Henry Moore'un en belirgin özelliği yaptığı bütün alan heykellerinde iç boşluk kullanarak, heykelin çevre ve doğa ilişkisini mükemmel bir ustalıkla uyguladığından dolayı heykellerinin doğanın bir parçasıymış gibi algılanmasını sağlamıştır.

Henry Moore'un sanat kariyerinin büyük bir etki bıraktığı açık. Soyutlama, döküm bronz ve mermer heykelleriyle tanınması, özellikle modernizmin Birleşik Krallık'a girişine öncülük etmesi, sanat dünyasında önemli bir figür olduğunu gösteriyor.

Moore'un büyük ölçekli siparişleri tamamlaması ve bu sayede zenginleşmesi, sanatının geniş kitlelere ulaşmasına ve takdir edilmesine olan etkisini yansıtıyor. Ancak, kazandığı paranın çoğunu eğitimi ve sanatı destekleyen Henry Moore Vakfı'na yatırması, sanatın yaygınlaşması ve genç sanatçılara destek olma amacını gösteriyor.

Moore'un sade bir yaşam sürmesi, sanatına odaklanma ve başarılarını gelecek nesillere aktarma amacını yansıtabilir. Henry Moore Vakfı'nın günümüzde hala faaliyet gösteriyor olması, Moore'un mirasının sanat dünyasındaki etkisinin devam ettiğini gösteriyor.

Moore'un gençlik yılları ve savaş dönemi, onun sanat kariyerine şekil veren önemli bir dönem gibi görünüyor. Ebeveynlerinin heykeltıraşlık eğitimine karşı çıkması, genç Moore'un kariyerine olumsuz bir etki yapabilir gibi görünse de, daha sonradan öğretmenlik kariyerine geçişi ve savaş dönemindeki deneyimleri, onun sanatının evriminde etkili olmuş gibi görünüyor.

Savaşa katılması ve Cambrai Muharebesi'nde yaralanması, Moore'un yaşamında önemli bir döneme işaret ediyor. Bu deneyimlerin onun sanat anlayışını etkilemiş olması muhtemel. Savaş sonrasında beden eğitimi öğretmeni olarak görev yapması, sanat kariyerine doğrudan bağlı olmasa da, öğretmenlik deneyimi onun sanatındaki öğretici ve rehberlik yönünü güçlendirebilir.

Moore'un savaş dönemindeki deneyimleri, romantik olmayan bir bakış açısıyla ele alındığında, savaşın getirdiği zorlukları ve gerçekleri içselleştirmiş olabileceğini gösteriyor. Bu dönemin, sanatçının eserlerindeki temalar ve anlatımlar üzerinde derin bir etkisi olmuş olabilir.

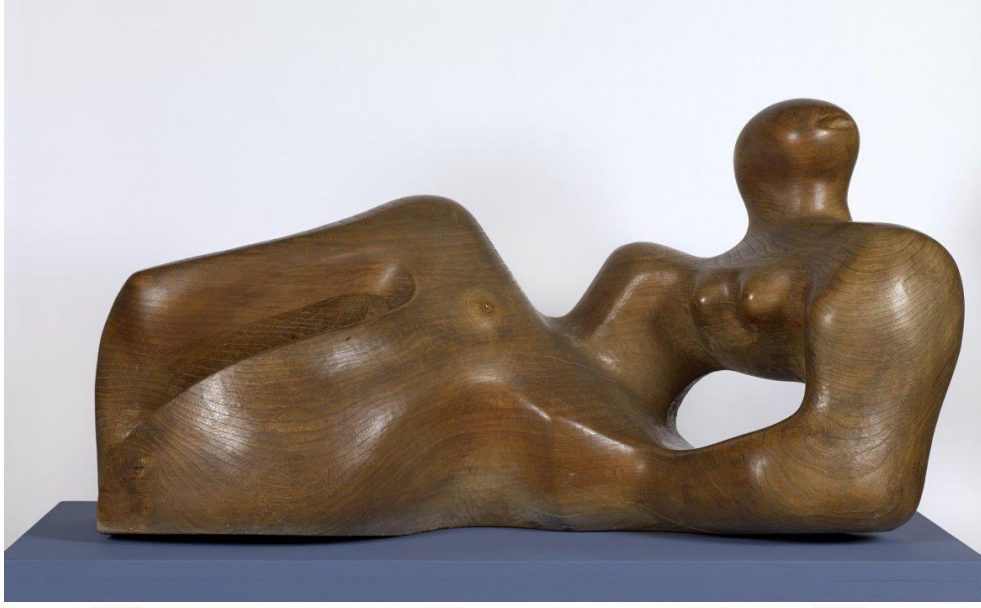
Heykeltıraş olarak başlangıcı

Moore'un savaş sonrasındaki eğitimine devam etmesi, sanat kariyerindeki önemli bir döneme işaret ediyor. Savaşa katılanlara verilen bursla Leeds Sanat Okulu'nda heykel eğitimi alması, onun heykeltıraşlık alanındaki yeteneklerini geliştirmesine olanak tanıdı.

Leeds Sanat Koleji'nin Moore için özel bir heykel atölyesi kurması, genç sanatçının yeteneklerini desteklemek ve geliştirmek adına atılmış önemli bir adımdır. Ayrıca, Barbara Hepworth ile tanışması ve uzun sürecek bir dostluk kurması, iki önemli heykeltıraşın birbirlerini etkileyip desteklemesi açısından anlamlı bir gelişmedir.

1921 yılında Kraliyet Sanat Koleji'ne burs kazanarak gitmesi, Moore'un sanat eğitimini sürdürmek ve kendisini daha da geliştirmek için attığı bir diğer önemli adımdır.

Londra'daki Victoria ve Albert Müzesi ile British Museum'daki koleksiyonları incelemesi, sanatçının primitif sanat ve heykel konusundaki bilgisini genişletmesine önemli bir katkı sağlamış olabilir. Bu deneyim, farklı kültürlerin sanatsal ifadelerini keşfetmesine ve kendi sanatsal anlayışını zenginleştirmesine yardımcı olmuş olabilir. Bu dönemde edindiği bilgiler, Moore'un sanatında ilerleyen yıllarda görülebilecek olan etkilerin temelini atmış olabilir.

Görsel 32. Yatan figür, Henry Moore, 1935-36,karaağaç,uzunluk:93.3 cm, Albright Knox Art Gallery,Buffalo,NY,Room of Contemporary Art .

Meksika'da ChichenItza'dakiChacMool taş heykeli, Henry Moore'un heykellerini etkileyen önemli bir kaynak olmuş gibi görünüyor. Moore'un heykeltıraşlık tarzındaki evrimde, primitivizmle tanışması ve diğer heykeltıraşların etkisiyle, özellikle doğrudan oyma yöntemine yönelmesi önemli bir döneme işaret ediyor.

ChacMool'un yaslanmış duruşu ve Toltek-Maya figürünün etkisi, Moore'un eserlerindeki figüratif anlatımlara ve formel yeniliklere katkıda bulunmuş olabilir. Moore'un romantik Viktorya dönemi tarzından uzaklaşıp primitif ve modern etkileri birleştirmesi, onun sanatının karakteristik özelliklerinden biri haline gelmiştir.

Direkt oyma tekniği kullanılırken, malzemedeki kusurların ve aletlerin bıraktığı izler, heykelin özgün karakterini oluşturan ve esere organik bir dokunuş katan temel unsurlar olarak ortaya çıkar. Moore'un eserlerinde doğal ve organik bir estetik yaratmasına olanak sağlamış olabilir. Bu teknik, sanatçının eserlerindeki yüzeylerin ve formların daha organik ve dokusal bir karakter kazanmasına katkıda bulunmuş olabilir.

Moore'un doğrudan oyma yöntemini kullanmaya başlaması, akademik çevrelerle olan ilişkilerinde bir gerilime neden olmuş gibi görünüyor. Derwent Wood'un siparişi üzerine sanatçıların heykelinin rölyef röprodüksiyonu yapması istendiğinde, Moore'un bu görevi kendi yöntemiyle yerine getirmesi beklenenin dışında bir yaklaşım olduğunu gösteriyor.

Moore, alçı model kullanmadan doğrudan oyma yöntemini tercih etti ve hatta işaretleme aparatının bırakacağı izleri taklit etmek için yüzeyde belirgin işaretler bıraktı. Geleneksel akademik beklentilere karşı duruşunu yansıtıyor. Bu durum, sanatçının modern ve deneysel yaklaşımları benimsemesi ve akademik kuralları esnetmesi anlamına geliyor. Moore'un bu tarz bir tutumu, onun sanatının evriminde ve yenilikçi bir heykeltıraş olarak tanınmasında etkili olmuş olabilir.

1924 yılında kazandığı seyahat bursu, Henry Moore'un sanatsal gelişiminde önemli bir döneme işaret ediyor. Michelangelo, Giottodi Bondone ve Giovanni Pisano gibi önceki ustaların eserlerine göz atarak, Kuzey İtalya'da sanat tarihine derinlemesine bir dalış gerçekleştirdi. Aynı zaman diliminde, Paris'i ziyaret ederek Académie Colarossi'de desen çizme kurslarına katılması, sanat eğitimine olan ilgisini sürdürdüğünü göstermektedir.

Özellikle Louvre'da Amerikan yerlilerinin Toltek-Maya heykel model olan Chac Mool'un alçı modelini görmesi, Moore'un eserlerini derinden etkileyecek bir döneme işaret ediyor. Bu heykelin yaslanmış figürü, Moore'un ilerleyen yıllarda heykellerinde sıkça kullanacağı ana motiflerden biri haline geldi. Bu deneyimler, Moore'un sanatında primitivizm ve antik formların etkisi altında gelişen özgün bir tarz oluşturmasına katkıda bulundu.

Hampstead

Henry Moore'un Londra'ya dönüşü, sanat eğitimine olan bağlılığını ve kariyerindeki dönüm noktalarını içeriyor. Kraliyet Sanat Koleji'nde yedi yıl boyunca öğretmenlik görevine başlaması, hem maddi destek sağlamış hem de kendi sanatsal yeteneklerini geliştirmek için zaman yaratmıştır. Haftada sadece iki gün çalışması, Moore'un kendi çalışmalarına odaklanabilmesine olanak tanıdı.

1928-1929 yıllarında yaptığı "West Wind" heykeli, Londra Metrosu genel merkezinin örülen perde biçimde tasarlanan sekizlik rölyefin bir parçasıdır. Bu dönemde Moore'un heykelleri, primitivizm ve modern formların senteziyle dikkat çekmeye başlamıştır. Aynı dönemde, 1929 Temmuz'unda resim öğrencisi Irina Radetsky ile evlenmesi, kişisel yaşamındaki önemli bir adımdır.

"West Wind" ,Henry Moore'un birinci resmi olma özelliğini taşıyor, Portland taşından yapılmış. Michelangelo'nun Medici Şapeli ve Chac Mool yapılarında yoğun etkiler taşıyan bu eser, Moore'un primitivizm ve modern formları birleştiren tarzının erken

örneklerinden biridir. Ayrıca, Moore'un eşi Irina ile evliliği, onun için güvenli bir liman oluşturmuş ve Irina, Moore'un eserlerinde model olarak yer almış.

Hampstead'deki Parkhill Road'daki stüdyolarında, Moore ve Irina, sanatçı kolonisine katıldılar. Bu süreçte, Barbara Hepworth ve Ben Nicholson gibi sanatçılarla bir araya geldiler. Aynı zamanda, Naum Gabo, Roland Penrose ve Herbert Read gibi sanatçılarla tanıştıkları bu dönemde, Moore ve arkadaşları 1933'te "Ünite 1" adlı bir sanatçı grubunu kurarak güncel işler ve mimarlıkta toplumlar arası çağdaş yönelimi tanıtmaya çalıştılar. Hampstead, aynı zamanda birden fazla sığınmacı mimar ve yaratıcı düşününlerin durak noktası oldu ve bu kişiler zamanla Moore'a siparişler veren müşteriler arasında yer aldı.

1930'ların ilk başında, İngiltere'deki popüler olan dönemde sürdüren "Ünite 1" grubu, soyut sanata olan ilgileriyle dikkat çekiyordu. Bu dönemde Henry Moore, insan figüründen soyuta doğru evrilmeye başladı ve figüratif unsurları çağrıştıran soyut biçimlerle ilgileniyordu.

1931'de, Moore Londra'daki Leicester Galerilerinde kendi sergisini açtı. Ancak, bu sergi basından ağır eleştiriler aldı. Jacob Epstein tarafından büyük bir coşkuyla sunulmasına rağmen, Moore'un eserleri genel olarak eleştirildi. Bu eleştiriler, kısa bir süre sonra Kraliyet Sanat Koleji'ndeki görevinden ayrılmasına neden oldu. Bu dönem, Moore'un sanatındaki evrimin bir yansıması olarak, figüratif unsurların soyuta dönüşümüne odaklanmaya başladığı bir dönemdi.

1932'de Henry Moore, Chelsea Sanat Okulu'nda Heykel Bölümü'nü kurmak üzere çalışmalara başladı. Bu dönemde, Paris'e yaptıkları seyahatler sırasında Pablo Picasso, George Braque, Jean Arp ve Alberto Giacometti gibi önde gelen progresif sanatçılarla temas etmeleri, Moore, Hepworth ve diğer Seven and Five Society üyelerinin daha çok soyut eserler üretmeye yönlendirmişti.

1936'da Londra Uluslararası Sürrealist Sergisi'nin düzenleyen komitesine katılan Moore, 1937'de Roland Penrose'a kayadan yapılmış soyut bir 'Anne ve Çocuk' heykeli sattı. Ancak, bu eser Hampstead'de yaşamış olduğu mekânın giriş bahçesinde ziyaretçilere açılmıştır. Mantıka tartışmalara neden oldu. Yerel basın, esere karşı ardı ardına yıl boyunca süren bir zil başlattı. O dönemde, Moore, eleştirilere ve kampanyalara karşı kil ve alçı modelleme yerine bronz dökümler ve doğrudan oyma tekniklerine yönelmeye başladı.

Görsel 33. Henry Moor,aile grubu, bronz,1944.

II. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte Henry Moore'un yaratıcı ve üretken dönemi tükendi. Chelsea Sanat Okulu'nun Northampton'a taşınması ve Moore'un istifasıyla birlikte, savaşın etkisi sanat hayatında belirginleşti Moore, ordu tarafından savaş sanatçısı olarak görevlendirildi ve

Özellikle bomba saldırıları sırasında, Moore, Londra Metrosu'nda uykuda olan insanları detaylı bir şekilde tasvir ettiği uzun ve etkileyici çizimler yaptı. Şu çalışmalar, Moore'un uluslararası ününü artıran önemli eserler arasında yer alacaktı.

1940 yılında, Hampstead'daki evlerine bir şarapnel parçasının isabet etmesi sonucu Londra'dan ayrılan Moore çifti, bu olayın etkisiyle Hertfordshire'da, Much Hadham yakınlarındaki Perry Green köyünde yer alan ve Hoglands adı verilen büyüleyici bir çiftlik evine taşındı. Yeni yerleşimleri, sanatçının yaşamında ve çalışmalarında yeni bir dönemin başlangıcını simgeliyordu. Şu küçük çiftlik, Moore'un ölümüne dek yaşayacağı yuvası ve atölyesi oldu. Hayatını başka evlerinde ise, Moore daha ihtişamlı bir hayat kazansa da çiftliğini hiç terk etmedi. Evleri zaman içinde birkaç atölye eklenmiş olsa da genel yapısı farklı olmadı.

Sonraki Dönemi

Family Group (Aile Grubu) (1950), bronz, Barclay Okulu, Stevenage, Hertfordshire. Bu eser, Henry Moore'un II. Dünya Savaşı sonrasında aldığı tekkoca boyutlu siparişlerden biridir.

Savaşın ve hayatının zorlu deneyimlerin ardından, 1946 Mart'ında Irina'nın evlatları Mary Moore'u evrene gelmesi, Moore'u daha fazla aile temasına yönlendirdi. Çocuğuna, Moore'un daha önce kaybettiği annesinin adını vermiş olması, sanatçının duygusal dünyasını etkileyen önemli bir faktördü. Bu dönemde Moore, "anne ve çocuk" figürleri üzerinde odaklandı, ancak yine de eğilmiş figürleri heykellerinde ön planda tuttu.

O yılın içinde, sanat eserlerinin kapsamlı bir şekilde incelendiği ve geçmişten günümüze uzanan bir bakış sunan retrospektif bir sergi, New York'taki Modern Sanat Müzesi'nde ziyaretçilere açıldı. Bu sergi, sanatçının evrimini ve eserlerinin zaman içindeki etkisini detaylı bir şekilde keşfetme fırsatı sunuyordu. Bu aynı zamanda Moore'un Amerika'yı ziyaret ettiği ilk kezdi. Kenneth Clark, sadece sanatçının eserlerini savunmakla kalmayıp aynı zamanda Büyük Britanya Sanat Konseyi üyeliği avantajını kullanarak Moore'a sergiler düzenleme ve önemli heykel siparişleri alma fırsatlarını kolaylaştırdı. Clark'ın etkisi, Moore'un uluslararası arenada daha fazla tanınmasına ve sanat kariyerinde önemli bir ivme kazanmasına yardımcı oldu. 1948'de Moore, Venedik Bienali'nde Uluslararası Heykel Ödülü'nü aldı.

Savaşın sonlarına yaklaşırken, eğitimci Henry Morris, "köy koleji" kavramını benimseyerek eğitim reformu yapmak istiyordu. Morris, Impington'da kurulacak olan İkinci köy koleji için tasarım mimarı olarak Walter Gropius'un seçilmesi, mimari anlamda çağdaş ve etkileyici bir yaklaşımın habercisi oldu. Gropius'un önerisi üzerine, bu eğitim kompleksinin girişine, ünlü heykeltıraş Henry Moore'un büyük çaplı bir heykeli yerleştirilmesi planlandı. Bu karar, okulun mimarisinde estetik bir denge ve kültürel zenginlik yaratma hedefini taşıyor. Moore'un heykeli, sadece sanatsal bir dekorasyon unsuru olmanın ötesinde, öğrencilere ve ziyaretçilere ilham verici bir görsel deneyim sunarak eğitim ortamını daha da zenginleştirecek. Bu tasarım, öğrencilerin sadece eğitim almakla kalmayacakları, aynı zamanda sanat ve mimariye duyarlı bireyler olarak yetişmelerine de katkı sağlayacak. Ancak, Cambridge Kontluk Konseyi, bu önerinin eksiksiz maliyetini karşılayacak yeterli miktara karşılık olmadı. Olmadığı için proje tam anlamıyla gerçekleştirilemedi. Gropius da Amerika'ya göç etmişti, bu nedenle Kontluk Konseyi, heykel projesinin boyutunu küçültmeye karar verdi.

Paranın kıtlığı nedeniyle, henüz maket aşamasını geçemeyen Moore'un heykeli, okul önüne dikilmedi ve Morris projesinden çekilmek durumunda oldu. Nitekim Moore'un önceki tasarımını ikinci kez değerlendirme fırsatı, 1950 yılında yeni Stevenage şehrinde bir ikinci derecede eğitim okulu bahçesi için karşısına çıktı. Bu ikinci girişim, önceki engellerin aksine

proje tamamlanma aşamasına ulaştı. Moore'un orijinal konsepti, bu kez Stevenage'deki eğitim okulu bahçesinde, geniş bir kamusal alanda hayat buldu. Projenin final hali, sanatçının özgün vizyonunu korurken, aynı zamanda yeni bir mekâna uyum sağlayacak şekilde uyarlandı. "Family Group" (Aile Grubu) adını taşıyan bu bronz heykel, Moore'un sanatının evrimine işaret ederken, aynı zamanda kamusal alanda sanatın gücünü vurgulayan bir yapıya dönüştü.

1950'lerin ortalarında, Moore, giderek artan bir taleple karşılaşmaya başladı. Bu dönemde, 1957 yılında Paris'teki UNESCO binasının girişi için oluşturduğu "yaslanmış figür", Moore'un en önemli eserlerinden biri olarak öne çıkıyor. Bu heykel, sanatçının kariyerindeki dönemsel evrimin bir yansıması olarak kabul edilirken, aynı zamanda mimari ve çevresel bağlamda öne çıkan büyük ölçekli bir yapı olarak da dikkat çekiyor. Moore'un bu eseri, sanatının uluslararası alandaki etkileyici varlığını simgeliyor ve UNESCO binası önündeki mekânsal düzenleme ile bütünleşerek kentsel estetik açıdan önemli bir katkı sunuyor. Kamu için eserler üretmeye başladıkça, Moore, bu dönemde asistanlarla birlikte çalışarak yeni gelen siparişleri karşılamaya çabalıyordu.

Görsel 34. Henry Moore, 'iki form', 1934, demir taş, yükseklik: 18,4 cm, özel koleksiyon.

Bir grup bilim insanının, fizikçi Enrico Fermi'nin önderliğinde, ilk kontrollü, kendine yeten nükleer reaksiyonu gerçekleştirmesinin üzerinden tam 25 yıl geçtikten sonra, Moore'un "Nuclear Energy" adlı heykeli, deneylerin hemen altında yapılan squash sahasında sergilendi.

Bir meydanın merkezine yerleştirilen bu heykel, boyutuyla gözleri üzerine çeker. Heykelin yüzeyinde, dev bir insan kafatasını andıran bir mantar bulutu olduğu düşünülebilir, ancak Moore'un bu esere dair yorumu oldukça özgündür. Bir tanıdığına hitaben ifade ettiği bir anısında, izleyicilerin heykelin çevresinde dolaşıp, geniş açık alanlardan bakarak sanki bir katedralin içindeymiş gibi hissetmelerini arzuladığını paylaşmıştır. Moore, heykelin sadece fiziksel boyutlarıyla değil, aynı zamanda atmosferi ve izleyiciyle etkileşimiyle de bir anlam taşımasını hedeflemiştir.

Şikago'da uzayın keşfi programını tanıtmak amacıyla sipariş edilen "Man Entersthe Cosmos" (İnsan Kozmos'a Giriyor - 1980) adlı eser, Moore'un sanatında bilimi bir kez daha ana tema olarak işlediği önemli bir anıttır. Bu heykel, sadece fiziksel bir obje olmanın ötesinde, izleyicilere uzayın derinliklerine yapılan keşiflere duyulan hayranlığı ve bilimsel ilgiyi canlı bir şekilde iletmeyi amaçlamaktadır. Moore, eserinde bilimi, göz alıcı bir şekilde çevresine yayılan atmosferi ve izleyicinin bu keşfi deneyimlerken hissedeceği duygusal etkiyi bir araya getirerek, sadece görsel bir anlatı değil, aynı zamanda duygusal bir deneyim sunan bir sanat eseri yaratmıştır.

Moore'un hayatının son otuz yılı, benzer bir ivme ve başarıyla geçti. Dünya çapında çeşitli retrospektif sergiler düzenlendi, özellikle 1972 yazında Floransa'nın muhteşem manzarasına sahip Forte di Belvedere'nin bahçesinde gerçekleşen sergi, bu dönemdeki en önemli etkinliklerden biri olarak öne çıkıyor. Bu retrospektif sergiler, sanatçının kariyerini ve evrimini geniş bir kitleyle paylaşma fırsatı sunarken, aynı zamanda onun etkileyici sanat mirasını daha da güçlendirdi.

Moore'un başta gelen eserlerinden biri olan "Knife Edge – Two Piece" (Bıçak Sırtı - İki Parça) heykeli, 1962'de tamamlanarak Londra'da Westminster Sarayı yakınındaki College Green'e yerleştirildi. Bu heykel, sanatçının özgün tarzını ve heykellerindeki özgün ifadeyi yansıtan önemli bir eser olarak kabul edilir. Bu dönemdeki siparişlerin artması, Moore'un sanatının giderek daha geniş bir tanıma kavuştuğunu ve etkisiyle dünya çapında daha fazla talep gördüğünü gösteriyor.

Refahı arttıkça, Moore, mirası konusunda endişe duymaya başladı. Kızı Mary'nin yardımıyla 1972'de, varlığını miras vergisinden korumak için Henry Moore Fonunu oluşturdu. 1977'ye gelindiğinde yılda bir milyon sterlin gelir vergisi ödüyordu. Bu vergi yükünden kurtulmak amacıyla Henry Moore Vakfı'nı hayata geçirdi. Vakıf, halkın sanatı takdir etmesini desteklemek ve Moore'un heykellerini korumak amacıyla kuruldu. Bugün,

Moore'un yaşadığı ev olan Hoglands, vakıf tarafından işletilen bir galeri ve müze olarak faaliyet gösteriyor.

1951'de kendisine teklif edilen "Sir" unvanını, "Bu tür bir unvanın, gibisinden amaçlara sahip diğer üretenlerden bırakmamak sebep olacağını" belirterek reddetti. Tate Galerisi'nin kendi eserlerine ayrılan bir kanat önerisi, bazı sanatçılar arasında çekişmelere neden oldu. 1975 sene, dernek başkanlığını yaptı. 31 Ağustos 1986'da Hertfordshire'daki evinde vefat etti ve aynı yerde defnedildi.

2005 Aralık ayında, Henry Moore Vakfı'nın bahçesine giren hırsızlar, bronz bir heykeli çalmaktan geri durmadılar Güvenlik kameraları, heykelin bir vinç aracılığıyla çalındığını ve daha sonra bir kamyonetle taşınırken tespit etti 1969-70 tarihli Reclining Figure Vakıf, kaybolan heykeli bulmak için önemli bir ödül teklif etti. Ancak detaylı bir araştırmanın ardından, 2009 Mayıs ayında Britanyalı yetkililer, heykelin bir zamanlar 3 milyon £ değerinde olduğunu düşünseler de, muhtemelen hurda metal olarak sadece 3.900 \$'a satıldığını açıkladılar.

Ontario Sanat Galerisi, Henry Moore'un kamuya açık eserlerini içeren en geniş koleksiyona sahip galeriler arasında yer alır. Hanry Moore'un Sanat Tarzı:

II. Dünya Savaşı'nın sonrasında, Holokost ve atom bombası çağında, 1940'ların ortalarında heykel sanatı, sanatın geçmiş kültürlere ve bilinçaltına dönmesi gerektiği düşüncesini yaygınlaştırdı. Bu döneme ait edebiyatta ise, Jean-Paul Sartre gibi yazarlar benzer bir felsefeyi benimseyerek, insanın varoluşsal sorunlarını derinlemesine keşfe çıktılar. New York'ta en ünlü modernist heykeltıraşlardan biri olan Alberto Giacometti'nin sergisinin açılışında, Jean-Paul Sartre, "Tarihin başlangıcından ve sonundan" bahsetti. Giacometti'nin eserleri, özellikle de modern heykel sanatında önemli bir figür olarak kabul edildiği New York gibi sanat merkezlerinde oldukça etkileyici. Sartre'ın bu açılışta "Tarihin başlangıcından ve sonundan" bahsetmesi, muhtemelen sanatın evrenselliği, zamanın geçişine duyarlılık ve insan varlığının derin düşüncesi gibi konulara vurgu yapmış olabilir. Varoluşçuluk felsefesiyle bilinen Sartre'ın, bireyin özgürlüğü, sorumluluğu ve varoluşsal anlam arayışı gibi temalarıyla, sanatın gücünü ve etkisini vurgulamış olabilir. Bu tür etkinlikler, sanat ve felsefe arasında zengin bir etkileşim sağlayarak, izleyicilere derin düşünce provokasyonları sunabilir. Giacometti'nin heykelleriyle Sartre'ın felsefi bakış açısının birleşimi, sanatseverlere güçlü bir deneyim sunabilir.

Moore, İngiltere'nin kuşatmadan kurtuluşu ve zaferin ardından hissettiği duyguları, sanatının merkezine yerleştirerek heykellerinde uzun ömürlülük ve direnç gibi temaları ön plana çıkardı. İngiltere'nin zorlu geçmişiyle başa çıkmanın ve zaferin ardından bir toplum olarak güçlenmenin simgesi olarak, Moore'un eserleri dayanıklılık ve devamlılık karakterleriyle dikkat çekiyor.

Moore'un sanatında belirginleşen imza formu, eğilmiş figürlerden oluşmaktadır. Bu karakteristik tarzını Louvre'da keşfettiği Toltek-Maya figürünün etkisi altında geliştiren Moore, bu formu derinlemesine inceleyerek soyutlama yönelimine doğru bir evrim geçirdi. Louvre deneyimi, Moore'u tasarım elemanları aracılığıyla düşüncelerini ifade etmeye yönlendirerek sanatının evrimine katkıda bulundu.

Moore'un ilk eğilmiş figürleri genellikle kütleye doğru bir eğilim sergilerken, daha sonraki eserlerinde heykelin sağlam elemanlarıyla boşluk arasındaki kontrasta odaklandı. Formları daha fazla yuvarlaklaştırarak, heykellerinin içinde boşluklar oluşturarak anıtsal etkiyi güçlendirdi. Bu sanatsal evrim, izleyicinin eserleriyle etkileşime geçmesini teşvik ederek, Moore'un heykellerinin sadece görsel değil, aynı zamanda dokunsal ve duygusal bir deneyim sunmasına olanak tanıdı. Soyutlama ve form arasında ustaca bir denge kuran Moore, sanat dünyasında kalıcı bir iz bırakmıştır.

Moore'un heykel evrimi, erken dönem eserlerinde figüratif unsurların belirgin boşluklar aracılığıyla ifadesinden, soyut ve karmaşık bir anatomiye doğru evrilmiştir. İlk eserlerinde, figürlerin uzuvları bedenden ayrılarak meydana gelen boşluklar, anlaşılır ve vurgulu bir biçimde yansıtılmıştır. Ancak, sanatçının daha sonraki soyut eserlerinde, boşluklar figürlerin içinden geçerek derin ve kompleks bir yapı oluşturmuştur. Moore, iç ve dışbükey formları dönüşümlü olarak kullanarak, Barbara Hepworth'un eserleriyle benzer bir estetik dil geliştirmiş ve bu evrimle birlikte özgün ve dikkat çekici bir boşluk anlayışını sanat dünyasına taşımıştır.

Hepworth, Henry Moore'un ilk eserlerini yanlış yorumlamasının ardından, kendi sanatsal ifadesini bulma sürecinde ilk adımı bir gövdeyi delerek atmıştır. Cambridge'deki Fitzwilliam Müzesi'nin dışında sergilenen boyalı alçı eser "Reclining Figure" (Yaslanmış Figür) (1951), Moore'un sonraki dönem heykellerini belirgin bir şekilde ifade eder; soyut kadın figürünü boşluklar aracılığıyla oluşturmuştur. Bu eserin farklı bronz versiyonları bulunmaktadır. Moore'un yeğeni, heykellerinin neden bu kadar sade adlar taşıdığını sorduğunda, Moore, "Her sanat eseri, içinde belirli bir gizemi barındırmalı ve izleyiciden

bazı talepleri olmalıdır. Bir esere çok açık bir ad vermek, bu gizemi ortadan kaldırabilir ve izleyicinin az önce gördüğünü düşünmesine fırsat vermeden bir sonraki esere geçmesine neden olabilir." şeklinde yanıtlamıştır.

Görsel 35. Henry Moore, Meryem ve çocuk, horton taşı, 149 cm, St. Matthew Kilisesi, Northampton.

Moore'un başlangıç eserlerinde, oyma tekniği doğrudan kullanma tercihi göze çarpıyordu. Fakat 1930'ların ortalarında, Barbara Hepworth ile birlikte modernizme geçiş yaptı ve ikili, Hampstead'da yaşayan diğer sanatçılarla düşüncelerini paylaştı. Her bir heykel için detaylı hazırlık desenleri çizme pratiği, Moore'un sanatsal evrimine ışık tutan önemli bir ayrıntıydı ve bu çizimler günümüze kadar korunarak, Moore'un gelişimini yansıtan değerli bir kaynak haline geldi. Moore, çizime büyük bir önem atfederken, sanatçı kimliğini kazandıktan sonra bile bu geleneği sürdürdü.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında, Moore'un bronz heykellerinin ölçeği belirgin bir şekilde genişledi. Doğrudan oyma yönteminden vazgeçmesinin sebepleri, pratik zorunluluklardan kaynaklanıyordu; bu dönemde, maket yapmak için birkaç asistan tutarak işbirliğine yöneldi. 1940'ların sonlarına doğru ise, genellikle kil ve alçı kullanılarak yapılan modellerle bronz döküm tekniğiyle çalışmaya yönelmişti.

Wall Relief no. 1 (Duvar Rölyefi no.1), Rotterdam'da Bouwcentrum, 1955 Much Hadham'daki evinde, Moore, çeşitli doğal nesnelere oluşturduğu koleksiyonuyla, kafataslarından dallara, çakıl taşlarından kayalara ve deniz kabuklarına kadar çeşitli unsurlardan organik formlar için ilham almaya çabalıyordu. Bu çeşitli ve zengin

koleksiyon, sanatçıya yaratıcı süreçlerinde benzersiz ve ilham verici bir kaynak sunmaktaydı.

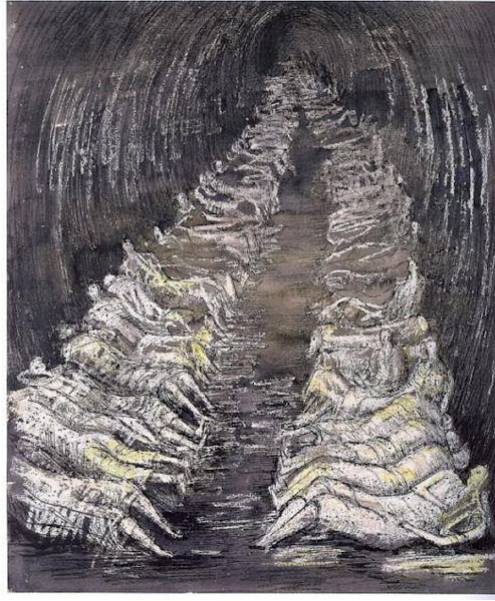
Moore'un en büyük eserleri için izlediği yol genellikle, önce yarı ölçekte bir model oluşturmakla başlıyordu. Bu aşama, eserin genel kompozisyonunu ve formunu belirlemede kritik bir rol oynuyordu. Ardından, bu yarı ölçekli modele odaklanarak final model üzerinde detaylı çalışmalara başlıyordu. Moore, eserini bronz döküme geçirirken, bu detaylı modeli kullanarak nihai formu oluştuyordu.

Sanatçı, genellikle son alçı modelini düzeltirken, eserin yüzeyine izler ve dokular ekleyerek özgünlüğünü pekiştirirdi. Bu aşamada, eserin tamamlanmış haliyle ilgili detayları belirlemek ve özgün dokusal öğeleri vurgulamak için özenle çalışıyordu.

Moore'un kariyeri boyunca en az üç önemli mimari heykel örneği ortaya çıkmıştır. İlk olarak, 1928'de Jacob Epstein ve Eric Gill'e katılarak Londra Metrosu için West Wind'i (Batı Rüzgârı) yaratmıştır. Bu proje, sanatçının erken dönemlerindeki önemli işlerinden biridir ve Londra'nın metro sistemine sanatsal bir katkı sunmuştur.

1952'de, Moore, Londra'da bulunan Time-Life Binası için dört parçalı beton ekranı tamamlamıştır. Bu eser, Moore'un kariyerinin ortalarında, mimari öğelerle etkileşim içinde olan büyük ölçekli bir heykel örneğidir.

1955'te ise Moore, Rotterdam'da Bouwcentrum için yaptığı Wall Relief isimli eseriyle tuğla oyma alanında dikkat çekici bir başarı elde etmiştir. Bu tuğla rölyef, iki Hollandalı tuğla ustası tarafından 16.000 tuğladan oluşturulmuştur. Bu eser, sanatçının tuğla kullanarak gerçekleştirdiği tek oyma eser olma özelliğini taşır.

Görsel 36. Henry Moore tüp barınak perspektifi kâğıt üzerinde grafit, mürekkep, balmumu ve sulu boya 47,7 x 43,2 cm, 1941,Londra.

Herbert Read, "Genç Britanya Heykeltıraşları" adını verdiği grubun Bienal hakkındaki değerlendirmesinde şu ifadeleri kullanmıştır: "Kaçışın, sessiz denizlerin tabanında dolaşan çıkarılmış pençelerin derisi yüzülmüş vücudun, hayâl kırıklığına uğramış cinselliğin, korkunun geometrisinin imajları işte burada." Grup üyelerinin eserleri, göğüs kafesi ve kafes biçimlerinden, böcek morfolojisine kadar geniş bir tematik yelpazede kendini göstermekteydi. Read, bu heykeltıraşlar ile Moore arasında doğrudan bir bağlantı ve devamlılık izlenimi verse de, aslında bu sanatçılar, sanatta bir tür yeniden doğuş arayışındaydılar. Grubun bazı üyeleri, formal bir sanat eğitiminden yoksun olmalarına rağmen, savaşın etkisi altında kalmış bir nesilden gelmeleri sebebiyle geçmişin etkilerinden kurtulmaya yönelik bir hedef taşıyorlardı. Bu durum, sanatlarını şekillendirirken geçmişin etkilerinden bağımsız bir ifade arayışını simgeliyordu.

Moore, hem Britanya'da hem de uluslararası alanda birçok sanatçı üzerinde doğrudan etkide bulunarak önemli bir sanat figürü olmuştur. Anthony Caro, Phillip King ve Isaac Witkin gibi sanatçılar, Moore'un etkisinin farkında olan isimler arasında yer alır ve üçü de Moore'un asistanlığını yapmışlardır. Bu sanatçılar, Moore'un sanat anlayışından etkilenerek kendi sanat pratiklerini geliştirmişlerdir.

Moore'un etkisi altındaki diğer sanatçılar arasında Lynn Chadwick, Eduardo Paolozzi, Bernard Meadows, Reg Butler, William Turnbull, Robert Adams, Kenneth Armitage ve Geoffrey Clarke gibi önemli isimler bulunmaktadır. Bu sanatçılar, Moore'un form ve ifade anlayışından esinlenerek kendi özgün eserlerini ortaya koymuşlardır.

Günümüzde, Henry Moore Vakfı, Leeds'te bulunan ve uluslararası heykelde araştırma etkinlikleri ile sergileri destekleyen Henry Moore Enstitüsü'nü yönetmektedir. Moore'un ölümünden sonra eserlerine olan ilginin azalmasına rağmen, vakıf tarafından kurulan bu kuruluşlar, Birleşik Krallık 'ta güncel sanatı teşvik etme ve destekleme konusunda önemli bir role sahiptir. Henry Moore, modern heykel sanatının en önemli kamusal alan heykel sanatçısıdır, taş, bronz, beton, ahşap ve tuğla gibi malzemeler kullanarak, organik ve kavisli formları, iç ve dış boşluğu ustaca kullanarak, çevre ve doğayla bir bütünsellik yakalamıştır. Anıtsal formları açık alanlarda doğanın bir parçası olduğu izlenimi uyandırır izleyicide. Moor'un alan heykelleri hem seçtiği konular (anne-çocuk, yatan kadın, kavisli yumuşak organik formlar) hem de projelendirdiği açık alanlar izleyiciyi direk temas kurmaya teşvik etmektedir. Moor'un alan heykelleri ayrıca bir kaideye ihtiyaç duymamaktadır.

3.2. Heykel Sanatında Figür Kullanımı

Görsel 37. Güven Ateş ,kitle 1 (polyester döküm), 120x 60x35 cm ,1996.

Sanatçı, figüratif heykelde ifade konulu bu çalışmasında çokça bahsettiği gibi; sanatçı bireyin kendini ifade etme gereksinimi, sanatın doğuşundan günümüze kadar güncelliğini koruya gelmiş ve görsel sanatların bütün disiplinleri tarafından kullanılmaya devam etmekte olan, bir ifade dilidir. Heykel sanatının fiziksel durumu incelendiğinde, boşluk ve formun oluşturduğu bir şey olarak görürüz heykeli, form olarak figür kullanıldığında ise anlatım olanağı epeyce kolay hale gelmiştir çünkü sanatçı birey, aktarmak istediği duyguları hayatın içindeki bir figürü kullanarak aktarmıştır... Bu konuda sanat eleştirmenlerinin farklı zamanlarda ifade ettikleri bazı tanımlamalara bakmakta fayda vardır, 'figüratif heykel, sanatçının iç dünyasını somutlamış formu bir ifadedir' Sanatçının duygusal derinliğini zenginliğini yansıtır. John Smith. "figüratif heykelin anlatım gücü, forma yansıttığı doku ve kullandığı malzemenin (bronz, taş, ahşap vs.)heykele kattığı görsel ve içerik zenginlik, sanatçının yaratım yeteneği olarak kabul edilir"EmilyJonson. Bu tanımlamalara benzer onlarca örneklerle çoğaltabileceğimiz derin bir konudur figüratif

heykel yâda resim konusu. Yaygın olarak belli otoriteler bunun kolaycı bir anlatım dili olduğunu söylese de bu dil hep popüler lığıını korumuştur. Sanatçı, 1990'lı yıllarda Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Heykel bölümünde, öğrenci olduğu zamanlardan beri; figüratif bir dil kullanarak, toplumsal gerçekçi (ekspresyonist) bir anlayışla, soyutlama figür ve grup figür kompozisyonları gerçekleştirmiştir.

Görsel 38. Güven Ateş, kitle 11 (polyester döküm) ,120x 60x35 cm, 1998.

Görsel 39. Güven Ateş Kitle II detay (polyester döküm).

Figüratif heykelde ifade konulu bu tez çalışmasında ise yine kendi heykel dili olan figüratif tarzda “ustalara saygı” serisi adı altında modern heykelin öncülerini konu alan bir dizi büst çalışması yapmaktadır. Bu dizi heykel projesinin ilk ayağı aynı zamanda tezin konusu dâhilinde incelediği, 1. Michelencello, 2.Aguste Roden, 3.Alberto Giacometti, 4.Henry Moore.)

Görsel 40. Güven Ateş, ustalara saygı serisi, (Aguste Roden),80x 35x25cm, (taş, alçı) 2023.

Görsel 41. Güven Ateş, ustalara saygı serisi, (Alberto Giacometti),80x 35x25 cm, (taş, alçı), 2023.

Bu seri; kültür, sanat, edebiyat ve bilim konularında emek veren üreten, tarihe mal olmuş sanat, kültür ve bilim insanları ile devam etmeyi düşünmektedir.

Toplumsal bir varlık olan sanatçı bireyin, yaşadığı çağın sosyal, ekonomik, politik ve ekolojik duyarlılığının daha gelişkin olması düşüncesi ile sanatın evrensel ve iyileştirici gücü, aynı zamanda toplumsal hafıza oluşturma ve kitlelerin daha çok bilinçlenmesine ön ayak olma misyonu yüklemektedir. Sanatçı, toplum için adil olmayan uygulamalara eserleri ile gösterdiği tepkiler, büyük kitlelerin aydınlanmasına ve harekete geçerek, büyük toplumsal dönüşümlerin gerçekleşmesi için ilham kaynağı olmuşlardır, örneğin Fransız ihtilalındaki; BALZAC 'ın köylüler romanının etkisi ve Rusya'daki 17 Ekim Devriminde; MAKSİM Görke'nin ANA romanının etkisi çok bariz örneklerdir. Avrupa'da ve dünyanın farklı yerlerinde, feodalizmin çözülmesi ile birlikte, emek sermaye çelişkileri işçi sınıfı, hak mücadeleleri başlatmıştır. Bu dalga sanat dünyasını da etkisi altına almıştır ya da tam tersi

toplumsal gerçekçi sanatçılar bu toplumsal mücadeleleri, ürettikleri eserler ile destekleyerek yol göstermişlerdir, ilham kaynağı olmuşlardır. Sanatçı birey, yaşadığı dönemin tanıtım ve öznesi olduğu için, ürettiği eser doğal olarak bunu yansıtır düşüncesi ile sanat yapmaya devam etmektedir.

SONUÇ

Figüratif heykelde ifade konulu yüksek lisans tez çalışmasında, antik çağdan günümüze kadar olan süreçte, heykel sanatında ifade konusu tartışılmaya çalışılmıştır. İnsanoğlunun yerleşik hayata geçmesi ile birlikte, kendi duygu, düşünce ve yaşadıkları dönemin sorunları ve ihtiyaçları gibi yaşamsal konuları ele alarak, ilk başlarda mağara duvarlarına yaptıkları resimlerle ifade etmeye yönelmişlerdir. Mağara resimleri daha çok din ve büyü için yapılmıştır, avlanmak için ürettikleri ilkel silahlar ise ilk heykel sayılabilecek sert taşlardan yontulmuş av malzemeleridir, böylece heykel sanatında ifade antik dönemin başlamasıyla birlikte ortaya çıkmıştır diye biliriz. Bu dönemle birlikte insan kendini, yaşam içerisinde gereksinim duyduğu şeyleri; taş, kil, ahşap vb. malzemeler kullanarak oluşturdukları heykeller aracılığıyla dışa vurmuşlardır. Yaşadıkları her dönemin özgün koşulları doğrultusunda, ihtiyaçları çeşitlenerek farklılıklar göstermiştir.

İlk dönemler sanatsal üretim yapılırken doğa ve insan, bire-bir taklit edilmemiş, daha kaba hatlı ve detaylardan arındırılmış bir form anlayışı tercih edilmiştir. Dini tapınaklarda, tapınma ve ibadet etmek için, tanrı-kral heykelleri ve kutsal saydıkları hayvan doğa vb. konuları işleyip, tapınma ve ibadet etme ihtiyaçlarını bu heykeller üzerinden karşılamışlardır.

Dinsel konular antik dönemden Rönesans'a kadar yoğunluklu olarak işlenmiş neredeyse tek ortak konudur denilebilir... Rönesans ile birlikte sanatçı inisiyatif kullanıp bireysel tavrını sanatına yansıtmaya başlamıştır, bu yeni sanatsal tavrın öncüsü Aguste Roden'dir. Sanayi devrimi ile birlikte sosyal sınıfların oluşması sanat ürününü ticari bir meta olarak kullanılmasında sağlamıştır, bunun yansırı toplumsal gerçekçi kesimde sanatı kendi gerçekleri doğrultusunda ifade aracı olarak kullanmışlardır. Modern sanat akımlarının başlamasıyla sanat dünyası çeşitlenerek yeni ufuklar açmıştır. Klasik anlayışın terk edilmesinin, Aguste Roden den sonra en önemli sanatçısı Marcel Duchamp'tır, Duchamp endüstriyel bir ürünü sanat objesi olarak kullanması yenilikçi genç kuşak sanatçılara yeni ufuklar açmıştır. Modern sanat akımlarındaki farklı tarzlar ve anlayışlar çok fazla olmasına rağmen ortak anlayış yenilikçi olması idi bence, her akım yepyeni bir şey söylüyordu her yenilik sanatta ciddi bir devrim niteliği taşımaktadır. Modern sanat akımlardan sonra ki süreç ise sanatçının özgün bireysel tavrı söz konusudur. Modern çağdaki sanatçı bireyin ifade etmeye çalıştığı konular ise doğal olarak modern döneme ait eksik ve yanlış olarak gördüğü uygulamalardır. Antik zamanlardan günümüze kadar ki sürece baktığımızda; heykel

sanatında sürekliliğini ve güncelliğini koruyabilen figür anlayışı olmuştur, primitif anlayıştan kavramsal anlayışa kadar insan anatomisi heykel sanatının vazgeçilmez bir ifade aracı olmuştur.

KAYNAKÇA

- Akurgal, E. (2002). *Anadolu kültür tarihi*,. Ankara: Tübitak Yayınları.
- Araz, N. (1969). *Meydan Larousse*. Türkiye: Meydan Yayınları.
- arkhesanat*. (2023, 09 22). Arkhesanat: <https://www.arkhesanat.com/auguste-rodin-kimdir> adresinden alındı
- bilgiustam*. (2023, 09 28). Bilgiustam: <https://www.bilgiustam.com/alberto-giacometti-hayati-eserleri/28-09-2023> adresinden alındı
- Çakır, T. (2008). *Heykel- Boşluk ve çevre ilişkisi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Farthing, S. (2014). *Sanatın tüm öyküsü*. İstanbul: Hayalperest.
- Gobbrich, E. (1997). *Sanatın öyküsü*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Groys, B. (2014). *Sanatın gücü*. İstanbul: Hayalperest.
- Huntürk, Ö. (2011). , *Heykel ve sanat kuramları*, . İstanbul: Kitabevi.
- Krausse, A. C. (2005). *Rönesanstan günümüze resim sanatının öyküsü*. Almanya: Literatür.
- nkfu*. (2023, 09 27). nkfu: <https://www.nkfu.com/auguste-rodin-kimdir-fransiz-heykeltrasin-hayati-ve-eserleri-hakkinda-bilgi/> adresinden alındı
- sanatinoykusu*. (2023, 09 26). sanatinoykusu: <https://www.sanatinoykusu.com/francois-auguste-rodin> adresinden alındı
- Şenyapılı, Ö. (2003). *Otuz bin yıl öncesinden günümüze heykel*. Ankara: Metu Press.
- Tükel, U. (1997). *Eczacıbaşı sanat ansiklopedisi*. İstanbul: Yem Yayınları.
- Wikipedia*. (2023, 08 29). Wikipedia: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Mastaba> adresinden alındı
- Wikipedia*. (2023, 08 29). Wikipedia: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Piramit> adresinden alındı
- Wikipedia*. (2023, 08 29). Wikipedia: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Dikilita%C5%9F> adresinden alındı
- Wikipedia*. (2023, 09 27). Wikipedia: https://tr.wikipedia.org/wiki/Michelangelo#D%C4%B1%C5%9F_ba%C4%9Flant%C4%B1lar adresinden alındı
- Wikipedia*. (2023, 09 27). Wikipedia: https://tr.wikipedia.org/wiki/Michelangelo#D%C4%B1%C5%9F_ba%C4%9Flant%C4%B1lar adresinden alındı
- Wikipedia*. (2023, 09 28). Wikipedia: https://tr.wikipedia.org/wiki/Auguste_Rodin adresinden alındı
- Wikipedia*. (2023, 09 23). Wikipedia: https://tr.wikipedia.org/wiki/Auguste_Rodin adresinden alındı
- Wikipedia*. (2023, 09 26). Wikipedia: https://tr.wikipedia.org/wiki/Auguste_Rodin adresinden alındı
- Wikipedia*. (2023, 09 26). Wikipedia: https://tr.wikipedia.org/wiki/Auguste_Rodin adresinden alındı

Yılmaz, M. (1999). *Heykel sanatı*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı : Güven Ateş
Uyruğu :
Doğum Yeri ve Tarihi :
Tel :
E-posta :
Yazışma Adresi :

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev